

Картування інтеграції

**переміщених українських представників
академічної спільноти у сектор вищої освіти
в окремих країнах ЄС**

**Кейс-дослідження на прикладі Австрії,
Греції, Італії та Польщі**

Сприяння академічній свободі в Україні
Номер проєкту: 2023-1-AT01-KA220-HED-000164930

Цей документ може бути скопійований, відтворений або змінений відповідно до вищезазначених правил. Крім того, має бути чітко вказано посилання на авторів документа та всі відповідні частини повідомлення про авторське право.

Дата: 01.06.2025

Co-funded by
the European Union

Фінансується Європейським Союзом. Однак висловлені погляди та думки належать виключно автору(ам) і не обов'язково відображають позицію Європейського Союзу або Європейської Комісії. Ні Європейський Союз, ні Європейська Комісія не можуть нести відповідальність за них.

ВИХІДНІ ДАНІ

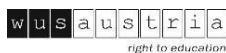
Картування інтеграції переміщених українських представників академічної спільноти у сектор вищої освіти в окремих країнах ЄС – кейс-дослідження на прикладі Австрії, Греції, Італії та Польщі

Звіт опубліковано в рамках WP 2 проекту Erasmus+ «Сприяння академічній свободі в Україні» (2023-1-AT01-KA220-HED-000164930)

Фінансування: Європейський Союз, Erasmus+

Автори: Ліза Гешль (Університет Граца, Австрія, координатор)
Світлана Андрейченко (Університет Граца, Австрія, Міжнародний гуманітарний університет, Одеса, Україна)
Бернадетт Хольцер (WUS Австрія)
Луїза Сперл (WUS Австрія)
Ставрос Делавініас (КМОР, Греція)
Марко Дженнаро (CESIE, Італія)
Єлена Мазай (CESIE, Італія)
Еліза Гамба (Університет Падуї, Італія)
Магдалена Богуцевич (АМУ Познань, Польща)
Бартош Гордецький (АМУ Познань, Польща)

Графіка: КМОР

1.	ВСТУП.....	5
1.1.	ПЕРЕДУМОВИ: ПЕРЕМІЩЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРЕДСТАВНИКІВ АКАДЕМІЧНОЇ СПІЛЬНОТИ І РЕАКЦІЯ ЄВРОПИ.....	7
1.2.	ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПРИМІТКИ ЩОДО МЕТОДОЛОГІЇ.....	9
2.	КЕЙС-ДОСЛІДЖЕННЯ.....	10
2.1.	АВСТРІЯ.....	10
2.1.1.	Вступ.....	10
2.1.2.	Державний рівень.....	12
I)	Інформація.....	12
II)	Приймання та визнання кваліфікацій.....	13
III)	Стипендії та фінансова підтримка.....	13
2.1.3.	Рівень університетів.....	15
2.1.4.	Висновки.....	17
2.1.5.	Посилання.....	18
2.2.	ГРЕЦІЯ.....	22
2.2.1.	Державний рівень.....	22
2.2.2.	Рівень університетів.....	23
I)	Стипендії та гранти.....	24
II)	Організація подій.....	24
III)	Навчальні візити та літні школи.....	25
IV)	Приймання та підтримка.....	26
2.2.3.	Висновки.....	27
2.2.4.	Посилання.....	27
2.3.	ІТАЛІЯ.....	31
2.3.1.	Вступ.....	31
2.3.2.	Державний рівень.....	31
2.3.3.	Рівень університетів.....	32
I)	Центри приймання.....	32
II)	Стипендії.....	33
III)	Мовна підтримка.....	34
IV)	Академічне наставництво.....	35
V)	Співпраця з урядовими органами, неурядовими організаціями та іншими закладами вищої освіти.....	35

2.3.4.	Висновки	36
2.3.5.	Посилання	36
2.4.	ПОЛЬЩА.....	38
2.4.1.	Державний рівень	38
2.4.2.	Рівень університетів	41
I)	<i>Вираження солідарності та події</i>	42
II)	<i>Інституційна співпраця</i>	42
III)	<i>Практична допомога, включаючи надання інформації та фінансову підтримку</i>	42
IV)	<i>Приймання</i>	43
V)	<i>Гранти та стипендії</i>	43
VI)	<i>Проекти, ініціативи та співпраця</i>	44
2.4.3.	Посилання	47
3.	ВИСНОВКИ.....	50
3.1.	ПОЗИТИВНІ ПРИКЛАДИ	51
3.2.	ВИКЛИКИ ДЛЯ ІНТЕГРАЦІЇ ПЕРЕМІЩЕНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ АКАДЕМІЧНОЇ СПІЛЬНОТИ	52
3.3.	РЕКОМЕНДАЦІЇ	53

"Академічну свободу слід розуміти як таку, що включає свободу окремих осіб, як членів академічних спільнот (наприклад, викладачів, студентів, персоналу, науковців, адміністраторів та учасників спільноти) або у власних цілях, провадити діяльність, пов'язану з пошуком та передачею інформації та ідей, і робити це з повним захистом прав людини."

Девід Кей, Доповідь Спеціального доповідача з питань заохочення та захисту права на свободу думки та її вираження, A/75/261, 28 липня 2020 року.

1. ВСТУП

В основі демократичних суспільств лежить фундаментальний принцип свободи – свобода висловлюватися, досліджувати та висловлювати незгоду без страху покарання. Академічна свобода, як наріжний камінь демократичного розвитку, відіграє ключову роль у формуванні інтелектуального, соціального та політичного ландшафту держав і суспільств. Необмежений пошук знань, що сприяє критичному мисленню, інтелектуальній допитливості та генерації інноваційних ідей, разом із відкритим обміном ідеями, який культивує культуру плюралістичного дискурсу, є важливими елементами зміцнення основ демократичного врядування та соціальної згуртованості й слугують захистом від ідеологічних маніпуляцій та підтримують розвиток поінформованого, динамічного, діалогічного й інклюзивного демократичного суспільства.

Війна, із її всеосяжним руйнуванням і нищенням, чинить глибокий вплив на академічну свободу, створюючи серйозні виклики для академічної спільноти, зрештою гальмуючи просування демократичних цінностей і суспільний розвиток. Інтелектуали, дослідники, викладачі та студенти часто змушені тікати через загрозу життю. Загалом, вимушений виїзд учених, науковців і студентів не лише зменшує інтелектуальний потенціал країн, що постраждали від війни, але й перешкоджає передачі знань наступним поколінням, розсіює накопичене поколіннями інтелектуальний капітал, підриваючи безперервність академічних традицій – передумови для процвітання будь-якого суспільства. Крім того, особисті наслідки війни для науковців і студентів перешкоджають їхнім індивідуальним академічним прагненням поряд із ризиком для їхнього життя.

Упродовж десятиліть переміщені представники академічної спільноти (як науковці, так і студенти) отримували підтримку від закладів вищої освіти, неурядових організацій та держав, які створювали спеціальні програми, часто пропонуючи тимчасові посади або доступ до навчання.¹ Завдяки цим ініціативам чимало переміщених дослідників і студентів змогли продовжити свою академічну кар'єру та підтримувати свій внесок в академічні дискусії, а також

¹ Було розроблено та впроваджено численні відмінні програми та проєкти для надання науковцям у групі ризику доступу до ЗВО. Див., наприклад, PAUSE, Activity report 2023. <https://www.programmepause.fr/en/rapports-dactivite/>, SAR, free to think Reports. <https://www.scholarsatrisk.org/free-to-think-reports/>, Philipp Schwartz- Initiative für gefährdete Forschende. https://www.humboldt-foundation.de/fileadmin/Entdecken/Newsroom/Dossier_Philipp_Schwartz-Initiative/5-Jahre-Philipp-Schwartz-Initiative.pdf. Для Європи див. зокрема роботу, проведenu в рамках проєкту Inspireurope+ <https://sareurope.eu/inspireurope/inspireurope-publications-policy/>

у соціальний, культурний, політичний і економічний розвиток. Попри зростаюче розуміння того, що підтримка переміщених представників академічної спільноти є взаємовигідною, надаючи переваги також закладам, які їх приймають, суспільствам та національним дослідницьким системам, ініціативи часто залишаються ситуативними та гуманітарно вмотивованими.

У цьому контексті одним із завдань проєкту Erasmus+ «Сприяння академічній свободі в Україні (FreeAc)» є картування існуючих ініціатив у вибраних країнах ЄС, спрямованих на інтеграцію переміщених українських представників академічної спільноти у заклади вищої освіти (ЗВО). Таке картування є частиною діяльності в межах проєкту FreeAc, що зосереджений на різних аспектах академічної свободи (свобода досліджувати, свобода викладати й навчатися, свобода вільно брати участь в академічному дискусії та поширювати результати досліджень) та має на меті зменшити негативні наслідки російської агресії для академічної свободи в Україні.² Метою цього картування є надати стейкхолдерам та усім зацікавленим інформацію про практики, які застосовуються в Австрії, Греції, Італії та Польщі³, щоб дати переміщеним українським науковцям і студентам можливості продовжувати кар'єру. Ми прагнемо поділитися знаннями про стратегії, політики й інституційні практики, які сприяють академічній інтеграції переміщених українських науковців, які можуть у випадку інших ситуацій вимушеного переміщення допомогти реагувати структуровано та обґрунтовано. Однак ми усвідомлюємо, що не існує універсального підходу до підтримки переміщених представників академічної спільноти, оскільки, з одного боку, їхні індивідуальні потреби різняться, а з іншого – правові, політичні та адміністративні реалії на місцях у країнах призначення можуть вимагати ситуативних, спонтанних рішень. Крім того, ми не хочемо повторювати чи дублювати відмінну роботу, яка вже була здійснена в межах інших ініціатив з картування національних ініціатив для науковців під загрозою, наприклад, у межах проєкту Inspireurope+. Наше картування скоріше має на меті доповнити всі ці зусилля, показавши різні підходи, прийняті державами-членами ЄС для надання переміщеним представникам академічної спільноти можливостей і перспектив. У цьому зв'язку ми не прагнемо надати повну картину того, що було зроблено, які політики та заходи було прийнято та які програми було розроблено для підтримки переміщених українських представників академічної спільноти. Натомість ми хочемо зосередити увагу на обраних заходах у чотирьох державах-членах, які також представлені в консорціумі FreeAc.

² Консорціум проєкту FreeAc складається з Університету Граца (Австрія, Координатор), Міжнародного гуманітарного університету (Україна), Сумського державного університету (Україна), Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Україна), Університету імені Адама Міцкевича в Познані (Польща), CESIE (Італія), КМОР - Центр освіти та інновацій (Греція) та WUS – (Австрія). Для отримання додаткової інформації про проєкт та його партнерів, будь ласка, відвідайте [веб-сайт проєкту](#) або стежте за нами у [Facebook](#) або [LinkedIn](#).

³

1.1. ПЕРЕДУМОВИ: ПЕРЕМІЩЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ПРЕДСТАВНИКІВ АКАДЕМІЧНОЇ СПІЛЬНОТИ І РЕАКЦІЯ ЄВРОПИ

З початку повномасштабної російської агресії проти України в лютому 2022 року мільйони українців були змушені покинути свої домівки, шукаючи притулку як у межах Європи, так і за її межами. Станом на лютий 2025 року по всьому світу було зареєстровано понад 6,9 мільйона українських біженців. Із цієї кількості 6 346 300 осіб знайшли притулок у країнах Європи, тоді як 560 200 звернулися за притулком за межами Європи. Ці дані, зібрані УВКБ ООН, свідчать про масштаб переміщення, наголошуючи на нагальній потребі міжнародної солідарності та комплексних систем підтримки задля інтеграції переміщених осіб.⁴

Російська агресія, яка почалася ще у 2014 році й триває понад 10 років, завдала серйозної шкоди академічній та освітній спільноті. Вона спричинила масове переміщення студентів і науково-педагогічного персоналу, руйнування освітньої інфраструктури – усе це є серйозними перешкодами для продовження наукових досліджень і освітніх програм.⁵ Хоча в Україні відсутня єдина система обліку втрат наукового потенціалу, а наявні дані про негативний вплив війни на українських науковців та наукову спільноту є фрагментарними, за оцінками приблизно 5000 науковців наразі перебувають за кордоном.⁶

У часи кризи та потрясінь люди найбільш вразливі, зосереджені на задоволенні базових потреб і виживанні. У кожному збройному конфлікті страждають люди, включаючи представників академічної спільноти. У кожному збройному конфлікті люди, включаючи представників академічної спільноти, стикаються з прямими загрозами їхньому життю та здоров'ю, заборонаю наукових досліджень і необхідністю покинути місце проживання чи роботи, що породжує потоки біженців. Це руйнує професійні мережі та зв'язки й виключає молодих перспективних дослідників з науки. Науковці стикаються з порушеннями основних прав людини (таких як право на життя, недоторканність житла тощо) та обмеженнями академічної свободи, що унеможливорює проведення дослідницької діяльності.⁷ Окрім особистих страждань, війна серйозно вплинула на

⁴ UNHCR. (2025). Refugees from Ukraine recorded globally. <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>. Mentzelopoulou, M. M., & Orav, A. (2025, February). Displaced Ukrainians: Challenges and outlook for integration in the EU. European Parliamentary Research Service. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769497/EPRS_BRI\(2025\)769497_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/769497/EPRS_BRI(2025)769497_EN.pdf).

⁵ Maryl, M., Jaroszewicz, M., Degtyarova, I., Polishchuk, Y., Pachocka, M., & Wnuk, M. (2022). Beyond Resilience: Professional Challenges, Preferences, and Plans of Ukrainian Researchers Abroad. Zeno.do. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7380509>. American Scientist. (17 February 2023). Ukrainian scientists and educators in wartime. <https://www.americanscientist.org/article/ukrainian-scientists-and-educators-in-wartime>

⁶ <https://glavcom.ua/interviews/chi-povernutsja-ukrajinski-naukovtsi-na-batkivshchinu-rozmova-pro-vidtik-mizkivpid-chas-vijni-1057894.html>.

⁷ Збереження науковців в умовах війни та надзвичайних ситуацій. (2024, January). Science at Risk. C. 4. https://scienceatrisk.org/storage/lp/116/78dc497f5583dab6ad3269bf89b7fad4d09f85ff.pdf?utm_source=chatgpt.com.

фундаментальні академічні цінності, включаючи академічну свободу. Академічна свобода — це саме те, що становить невід'ємну частину демократії і служить гарантом інтелектуальної автономії, забезпечуючи відкритість до інноваційного розвитку, стимулюючи критичне мислення та створюючи можливості для еволюції суспільства.⁸

Якщо наука служить глобальному спільному благу і є спільним починанням, що виходить за межі кордонів, то на глобальну наукову спільноту покладається обов'язок виявляти солідарність у часи кризи. Ця солідарність має поважати місцеву суб'єктність і пропонуватися в дусі партнерства та співпраці.⁹ Переміщені науковці стикаються з правовою невизначеністю, втратою доступу до ресурсів, фінансовою нестабільністю та обмеженими можливостями професійного розвитку. Вирішення цих викликів і забезпечення їхньої інтеграції до міжнародної академічної спільноти стало критичним пріоритетом.

Серед різноманітних заходів міжнародних партнерів на підтримку українських науковців, а також студентів, варто відзначити швидке розширення підтримки українських проєктів у рамках конкурсів і програм Erasmus+. ¹⁰ Неоціненну допомогу українцям надали національні дослідницькі агентства та дослідницькі мережі. Потужна міжнародна підтримка дослідників дозволила переважно жінкам-представницям академічної спільноти переїхати за кордон і зрештою продовжити свою академічну кар'єру. Науковці, які знайшли тимчасовий притулок і продовжують займатися науковими дослідженнями, формують нове покоління української наукової діаспори, яка може проводити ефективну наукову дипломатію та сприяти розвитку міжнародних наукових партнерств.¹¹

Поряд із загальними можливостями фінансування та програмами, відкритими для українських науковців і українських ЗВО,¹² та загальними програмами, спрямованими на підтримку науковців у групі ризику,¹³ були розроблені спеціально призначені заходи, такі як MSCA4Ukraine¹⁴, щоб надати підтримку українським дослідникам, які були переміщені через ві-

⁸ Попова, А., Цибуляк, Н., Лопатіна, Г., & Сичікова, Я. (2023). Академічна свобода в Україні під час війни: виклики університетів окупованих міст та напрями відновлення. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки, (3), 89.

⁹ Exploring the impact on the science sector and supporting initiatives: Conference report. 2023. https://council.science/wp-content/uploads/2023/08/Ukraine_2nd-Conference_Report_2023.pdf

¹⁰ European Commission. (February 2025). Erasmus+ support to Ukraine: Three years of solidarity and action. Erasmus+ Programme. <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/news/erasmus-support-to-ukraine-three-years-of-solidarity-and-action>.

¹¹ Збереження науковців в умовах війни та надзвичайних ситуацій. (2024, January). Science at Risk, 4-5. https://scienceatrisk.org/storage/lp/116/78dc497f5583dab6ad3269bf89b7fad4d09f85ff.pdf?utm_source=chatgpt.com

¹² E.g. Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA) <https://marie-sklodowska-curie-actions.ec.europa.eu/>, Horizon Europe or Erasmus+ projects.

¹³ Inspireurope+ <https://sareurope.eu/inspireurope/inspireurope-publications-policy/>; Scholars at risk (SAR) <https://www.scholarsatrisk.org/>

¹⁴ <https://marie-sklodowska-curie-actions.ec.europa.eu/news/msca4ukraine-testimonials?>

йну, що триває в Україні. Програма пропонує тимчасові дослідницькі можливості в європейських інституціях, дозволяючи цим дослідникам продовжувати свою роботу в безпечному та стабільному середовищі. Вона також сприяє їхній інтеграції в європейську наукову спільноту, допомагаючи їм підтримувати професійні зв'язки та робити внесок у поточні дослідницькі проекти. Надаючи ці можливості, MSCA4Ukraine має на меті підтримати кар'єру переміщених дослідників і допомогти в розвитку європейської економіки знань у цей важкий час.

1.2. ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПРИМІТКИ ЩОДО МЕТОДОЛОГІЇ

Переміщені представники академічної спільноти

Консорціум FreeAc прийняв широкий підхід у своїй діяльності, пов'язаний із сприянням академічній свободі, виходячи за межі зосередження лише на переміщених науковцях, але також залучаючи студентів, переміщених через російську агресію, що триває. У всіх створених документах ми, таким чином, використовуємо термін "переміщені представники академічної спільноти" як загальний термін, що включає не лише науковців (викладачів і дослідників), але й студентів (бакалаврів, магістрів, аспірантів).

Заклади вищої освіти (ЗВО)

ЗВО охоплюють університети, коледжі та дослідницькі інститути в Європейському Союзі (ЄС) і за його межами, що надають освіту та проводять дослідження. Ці заклади служать потенційними приймаючими сторонами для переміщених українських науковців і студентів, пропонуючи можливості для продовження освіти, дослідницької співпраці та практичної підтримки, необхідної для їхньої інтеграції.

Підтримка інтеграції

Підтримка інтеграції стосується різноманітних програм, фінансування та послуг, призначених допомогти переміщеним українським представникам академічної спільноти пристосуватися до нового академічного та соціального середовища в країнах перебування. Це може включати ініціативи, такі як спеціально призначені та розроблені програми, як-от мовні курси та навчальні програми, включаючи цифрові та дистанційні навчальні можливості, можливості фінансування, такі як стипендії або гранти, та програми правової та соціальної допомоги. Підтримка інтеграції може базуватися або на загальній державній політиці, або надаватися безпосередньо через ЗВО.

Це дослідження має на меті надати картування ініціатив щодо того, як переміщені представники української академічної спільноти були інтегровані в сектор вищої освіти в обраних країнах ЄС, а саме в Австрії, Греції, Італії та Польщі. У ньому розглядаються наявні політики та ініціативи, прийняті як на національному рівні, так і на рівні ЗВО, включаючи національні правові рамки, механізми фінансової підтримки, урядові ініціативи та інституційні політики, програми та індивідуальні ініціативи, що підтримують переміщених представників академічної спільноти.

2. КЕЙС-ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. АВСТРІЯ

2.1.1. Вступ

Станом на січень 2025 року російське вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року призвело до переміщення понад 4,3 мільйона людей до 27 держав-членів ЄС.¹⁵ На 1 січня 2025 року 87.949 українських громадян проживали в Австрії.¹⁶

Європейський Союз швидко відреагував, вперше активувавши Директиву ЄС про тимчасовий захист¹⁷. 4 березня 2022 року Рада Європейського Союзу прийняла імплементаційне рішення¹⁸ про застосування цієї директиви до осіб, переміщених з України. Тимчасовий захист спочатку було надано на один рік і потім продовжено, наразі до 4 березня 2026 року. Австрія видала Положення про переміщених осіб для вирішення питання місця проживання,¹⁹ яке переносить імплементаційне рішення в національне законодавство. Положення про переміщених осіб набуло чинності 12 березня 2022 року і надає захист українським громадянам, іншим громадянам третіх країн і особам без громадянства, які були переміщені з України, та членам їхніх сімей. Ці категорії людей отримують тимчасове право на проживання в Австрії та отримують "посвідчення особи для переміщених осіб" для документування цього статусу.²⁰ У квітні 2023 року доступ переміщених осіб до австрійського ринку праці було змінено та спрощено. Закон про регулювання зайнятості іноземних громадян²¹ було змінено з метою звільнення осіб зі статусом переміщених осіб від дії цього законодавства. Це скасувало попередню вимогу для таких людей мати дозвіл на роботу, що означає, що вони відтепер могли приступити до будь-якої роботи без дозволу.

¹⁵ Eurostat. (2024, March 13). Temporary protection for persons fleeing Ukraine – monthly statistics. Statistics Explained. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Temporary_protection_for_persons_fleeing_Ukraine_-_monthly_statistics

¹⁶ Österreichischer Integrationsfonds. (2025). Ukrainische Bevölkerung in Österreich 2025: Integration in Zahlen. Дата звернення: 4 березня 2025. https://www.integrationsfonds.at/fileadmin/user_upload/OEIF_Factsheet_Ukraine_2025.pdf, p.6.

¹⁷ Council of the European Union. (2001). Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons. Official Journal of the European Communities, L 212, 12–23.

¹⁸ Council of the European Union. (2022). Council Implementing Decision (EU) 2022/382 of 4 March 2022. Official Journal of the European Union, L 71, 1–6.

¹⁹ Republic of Austria. (2022). Regulation on the Temporary Protection for Displaced Persons from Ukraine (Vertriebenen-Verordnung – VertriebenenVO), Federal Law Gazette II No. 92/2022.

²⁰ Bundesagentur für Betreuungs- und Unterstützungsleistungen GmbH. (2022). Fragen und Antworten Ukraine. https://www.bbu.gv.at/wp-content/uploads/2022/06/FAQ-Ukraine-Homepage_20220530.pdf, p.6.

²¹ Republic of Austria. (1975/2023). Act Governing the Employment of Foreign Nationals (Ausländerbeschäftigungsgesetz – AuslBG), Federal Law Gazette No. 218/1975, as amended by Federal Law Gazette I No. 43/2023.

З 1 жовтня 2024 року переміщені особи з України в Австрії можуть перейти на статус Red-White-Red Card Plus, якщо вони працювали на повністю застрахованій роботі протягом 12 з останніх 24 місяців і відповідають загальним вимогам для дозволу на проживання, що дає їм довгострокову перспективу перебування в Австрії.²²

Різноманітні інтеграційні заходи були впроваджені для якомога ефективнішої інтеграції переміщених осіб, які проживають в Австрії. Особливу увагу було приділено тому факту, що більшість тих, хто шукає захисту, – це жінки з дітьми.²³ Австрійський інтеграційний фонд відіграє важливу роль у підтримці переміщених осіб з України з березня 2022 року і пропонує багато консультаційних та інформаційних послуг, включаючи новостворені центральні сервісні пункти "Мобільні сервісні пункти", які дозволяють переміщеним особам впоратися з якомога більшою кількістю офіційних та адміністративних процесів і пропонують консультації з інтеграції, курсів німецької мови, ринку праці та шкільної освіти. Австрійський інтеграційний фонд пропонує консультації щодо догляду, скерування та програм підтримки та допомоги стосовно життя та роботи в Австрії, що надаються україномовним персоналом на спеціально створеній гарячій лінії, та направлення до відповідних служб підтримки та відповідальних агентств. Організуються заходи, такі як "Кар'єрні платформи", з метою безпосереднього зв'язку переміщених осіб з компаніями, які шукають персонал.²⁴

11 червня 2022 року поправка до Закону про інтеграцію²⁵ розширила цільову групу Закону про інтеграцію, включивши переміщених осіб з тимчасовим правом на проживання в Австрії. Завдяки цій поправці курси німецької мови також стали доступними для переміщених осіб з України віком від 15 років і старше, і це дозволяє пропонувати переміщеним особам підтримку інтеграції, таку як курси орієнтації та цінностей, курси навчання та підвищення кваліфікації чи інші послуги Австрійського інтеграційного фонду.

Підсумовуючи, Австрія узгодила свою відповідь з Директивою про тимчасовий захист Європейського Союзу, надавши українським громадянам права на проживання, дозволи на роботу та доступ до вищої освіти без вимоги подання заяв про надання притулку. Крім того, Ав-

²² Austrian Federal Ministry of the Interior (BMI) (2024). Fragen und Antworten zum Aufenthaltstitel "Rot-Weiß-Rot – Karte plus" für Vertriebene, Version vom 1. September 2024. https://www.bmi.gv.at/Ukraine/files/403_2024_FAQ_Ukraine_V20240902_BF.pdf

²³ Expert Council for Integration (2022). Vertriebene aus der Ukraine – Perspektiven in Österreich: Positionspapier [Переміщені особи з України – Перспективи в Австрії. Позиційний документ]. https://www.bundeskanzleramt.gv.at/dam/jcr:83d511ab-896e-41ff-a6c1-71ab196bf50c/expertenrat_positionspapier_vertriebene_ukraine.pdf, p. 10.

²⁴ EMN Austria – European Migration Network. (2023). Displaced persons from Ukraine – Integration policies in Austria. Vienna: International Organization for Migration. <https://www.emn.at/wp-content/uploads/2023/12/emn-study-2023-displaced-persons-from-ukraine.pdf>, p.10.

²⁵ Republic of Austria. (2017/2022). Integration Act (Integrationsgesetz), Federal Law Gazette I No. 68/2017, as

amended by Federal Law Gazette I No. 76/2022.

стрія розробила цільові стипендії, процедури визнання кваліфікацій та інституційне співробітництво для підтримки переміщених студентів і науковців.²⁶

2.1.2. Державний рівень

1) Інформація

Австрійське федеральне міністерство освіти, науки та досліджень (BMBWF) відіграло центральну роль у формуванні політики, пропонуючи централізовані інформаційні хаби для переміщених студентів і науковців, детально описуючи можливості отримання стипендій та роз'яснюючи процеси визнання академічних кваліфікацій. Очікування, що українські переміщені особи матимуть вищий за середній рівень освітньої підготовки²⁷, було враховано при розробці та формуванні цих заходів.²⁸

BMBWF веде спеціальний веб-сайт "Україна – Інформація про науку та дослідження"²⁹ і окремо збирано найважливіші питання та відповіді для студентів, дослідників, а також закладів вищої освіти та дослідницьких інститутів на спеціальному вебсайті.³⁰

OeAD, Австрійське агентство з освіти та інтернаціоналізації, яке сприяє інклюзивній, рівній та якісній освіті від імені Австрійського федерального міністерства освіти, науки та досліджень (BMBWF), збирає та курує інформацію на Інфопункті для українських студентів і школярів. Вебсайт надає критично важливу інформацію щодо перебування, академічних програм та правової підтримки.³¹ OeAD крім того веде спеціальний вебсайт, який містить інфор-

²⁶ EMN Austria – European Migration Network. (2023). Displaced persons from Ukraine – Integration policies in Austria. Vienna: International Organization for Migration. <https://www.emn.at/wp-content/uploads/2023/12/emn-study-2023-displaced-persons-from-ukraine.pdf>, p.12.

²⁷ Згідно з нерепрезентативним дослідженням OIF з 1358 респондентами, 75% переміщених українців в Австрії мають завершену вищу освіту, ще 8% не мають (поки що) завершеної вищої освіти. Dörfler-Bolt, S., & Kaendl, M. (2024). Ukraine-Vertriebene in Österreich zwei Jahre nach Kriegsbeginn: Folgeerhebung zur Situation der Ukraine-Vertriebenen im Alter von 18 bis 55 Jahren. Österreichischer Integrationsfonds. https://www.integrationsfonds.at/fileadmin/content/AT/monitor/Studie_Ukraine-Vertriebene.pdf, p. 16.

²⁸ Expert Council for Integration. (2022). Vertriebene aus der Ukraine – Perspektiven in Österreich: Positionspapier [Переміщені особи з України – Перспективи в Австрії. Позиційний документ]. https://www.bundestkanzleramt.gv.at/dam/jcr:83d511ab-896e-41ff-a6c1-71ab196bf50c/expertenrat_positionspapier_vertriebene_ukraine.pdf, p.5.

²⁹ Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research (BMBWF). Ukraine – Information on Science and Research. Accessed 4 March 2025. <https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/Higher-education---universities/ukraine.html>

³⁰ Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research (BMBWF). Wichtige Fragen und Antworten für Studierende und Forschende [Important questions and answers for students and researchers]. Accessed 4 March 2025. <https://www.bmbwf.gv.at/Themen/HS-Uni/Aktuelles/ukraine/FAQ.html>

³¹ Austrian Agency for Education and Internationalisation (OeAD). Information for students and researchers

Promoting Academic Freedom in Ukraine
Project number: 2023-1-AT01-KA220-HED-000164930

from Ukraine. Accessed 17 March 2025. <https://studyinaustria.at/en/study/information-for-students-and-researchers-from-ukraine>

мацію для студентів і дослідників з України та для австрійських закладів вищої освіти³² і пропонує спеціальні онлайн та очні консультації (групові) українською мовою щодо навчання та стипендій в Австрії.

Австрія, крім того, бере активну участь у Science for Ukraine – ініціативі, яка зв'язує переміщених академіків з дослідницькими інститутами в Австрії.³³

II) Приймання та визнання кваліфікацій

Щодо приймання українських студентів до університетів, BMBWF рекомендувало максимально можливу гнучкість. Університети, наприклад, уповноважені відмовитися від вимоги подання певних документів, якщо достовірно демонструється, що їх надання протягом розумного терміну неможливе або пов'язане з непропорційними труднощами, і якщо подані документи достатні для прийняття рішення.³⁴

Через поправку до Закону про визнання та оцінювання³⁵, на переміщених осіб з України було поширено спеціальні процедурні положення для визнання або оцінювання іноземних освітніх чи професійних кваліфікацій. Національний інформаційний центр з академічного визнання, ENIC NARIC AUSTRIA проводить процедури оцінювання кваліфікацій з визнаних університетів і закладів вищої освіти по всьому світу. Він підтримує переміщених українців з академічними ступенями, надаючи пріоритет і прискорюючи їхні заявки на визнання³⁶, в такий спосіб дозволяючи переміщеним науковцям продовжувати свою професійну діяльність без непотрібних затримок.

III) Стипендії та фінансова підтримка

Українські студенти були звільнені від обов'язку сплачувати плату за навчання в літньому

³² Austrian Agency for Education and Internationalisation (OeAD). OeAD in Solidarität mit der Ukraine [OeAD in solidarity with Ukraine]. Accessed 17 March 2025. <https://oead.at/de/der-oead/oead-in-solidaritaet-mit-der-ukraine>

³³ Science for Ukraine. (n.d.). Supporting the Ukrainian academic community. Accessed 10 March 2025. <https://scienceforukraine.eu/>

³⁴ Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research (BMBWF). (2022). Hochschulzugangsempfehlung Ukraine 2022 [University admission recommendation Ukraine 2022]. Accessed 24 March 2025. <https://www.bmbwf.gv.at/dam/jcr:cf67dace-0279-4ce8-9bc5-c383c5345ee2/Ukraine,%20Zulassung%202022.pdf>

³⁵ Republic of Austria. (2016/2022). Recognition and Assessment Act (Anerkennungs- und Bewertungsgesetz – AuBG), Federal Law Gazette I No. 55/2016, as amended by Federal Law Gazette I No. 76/2022.

³⁶ Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research (BMBWF). (n.d.). Ukraine: Wichtige Ansprechpartner/innen im Universitäts-, Hochschul- und Forschungsbereich [Ukraine: Important contacts in the university, higher education, and research sector]. Accessed 5 March 2025.

Promoting Academic Freedom in Ukraine
Project number: 2023-1-AT01-KA220-HED-000164930

<https://www.bmbwf.gv.at/Themen/HS-Uni/Aktuelles/ukraine/Anprechpartner.html>

семестрі 2022 року поправкою до Положення про плату за навчання від 10 березня 2022 року.³⁷ Попереднє положення передбачало, що громадяни третіх країн загалом зобов'язані сплачувати 726,72 євро за семестр. Відтоді кілька поправок звільнили українських студентів від плати за навчання, згідно з чинним законодавством – до 28 лютого 2026 року. Університети отримують компенсацію від BMBWF за втрату приблизно 2,3 мільйона євро за семестр.³⁸

Грант Ернста Маха – Україна, що фінансується Австрійським федеральним міністерством освіти, науки та досліджень (BMBWF) і адмініструється OeAD, був спеціально розроблений у 2022 році для фінансової підтримки українських студентів, покриваючи витрати на проживання та дозволяючи їм продовжувати свою академічну діяльність в Австрії³⁹. Спеціальну стипендію «Ernst Mach UKRAINE» продовжено до 28 лютого 2026 року. Станом на грудень 2024 року 630 українських студентів отримують 715 євро на місяць для продовження навчання в Австрії. Однак нові заявки більше не приймаються, і лише поточні стипендіати можуть подавати повторні заявки.⁴⁰

Як частина програми екстреної допомоги Україні (Ukraine Emergency Call) в межах програми мобільності Австрійської академії наук (ÖAW) "Спільна досконалість у науці та гуманітарних науках" (JESH), найбільша установа Австрії з неуніверситетських фундаментальних досліджень профінансувала та організувала додаткові короткострокові дослідницькі перебування в австрійських дослідницьких установах. JESH-Україна покриває витрати на проживання для дослідницького перебування тривалістю до щонайбільше 4 місяців (із можливістю продовження). Витрати оплачуються за фіксованою ставкою 2 700 євро на стипендіата на місяць. Спочатку на ці заходи було виділено близько 270 000 євро. Відбір поданих проєктів проводиться через прискорений процес рецензування.⁴¹

Науковці, які безпосередньо постраждали від війни в Україні, можуть бути інтегровані в поточні дослідницькі проєкти, що фінансуються Австрійським науковим фондом (FWF). FWF виділив спеціальний бюджет в один мільйон євро для цієї кризової підтримки.⁴²

Інші цільові австрійські програми включали програму "Документування України" Інституту гуманітарних наук (IWM), яка пропонує одноразові гранти в розмірі 5 000 євро, що до-

³⁷ Republic of Austria. (2019/2022). Tuition Fee Regulation (Studienbeitragsverordnung), Federal Law Gazette II No. 218/2019, as amended by Federal Law Gazette II No. 304/2022.

³⁸ Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research (BMBWF). Tuition fee exemption for Ukrainian students until the end of February 2026. Дата звернення: 5 березня 2025. <https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/Higher-education---universities/ukraine/tfe.html>

³⁹ Austrian Agency for Education and Internationalisation (OeAD). Special scholarships for Ukrainian students. Дата звернення: 14 березня 2025. <https://oead.at/en/the-oead/information-about-ukraine/sonderstipendien-fuer-ukrainische-studierende>

⁴⁰ Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research (BMBWF). (n.d.). Tuition fee exemption for Ukrainian students until the end of February 2026. Дата звернення: 5 березня 2025. <https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/Higher-education---universities/ukraine/tfe.html>

⁴¹ Austrian Academy of Sciences (ÖAW). (2022, March 21). JESH-Ukraine: Emergency call for researchers from Ukraine. <https://www.oeaw.ac.at/en/jesh>

⁴² Austrian Science Fund (FWF). (2022). Crisis support for researchers from Ukraine. Дата звернення: 24

березня

2025.

<https://www.fwf.ac.at/en/news-and-media-relations/news/detail/nid/20220310>

Promoting Academic Freedom in Ukraine
Project number: 2023-1-AT01-KA220-HED-000164930

звляють українським науковцям працювати над проєктами документування, які встановлюють фактичні записи або надають сенс подіям через художню інтерпретацію та інтелектуальну рефлексію.⁴³ З метою підтримки високопотенційних біженців з України в їхніх STEM-дослідженнях в Австрії, Федерація промисловості (IV) щорічно присуджує 3 стипендії досконалості в розмірі 6 000 євро кожна.⁴⁴

Австрія також вжила заходів для вирішення житлових проблем. Програма студентського житла OeAD спочатку зарезервувала 35-40 місць екстреного розміщення для переміщених науковців і студентів у ключових університетських містах, таких як Відень, Грац і Леобен. Крім того, було організовано відстрочку платежів за житло OeAD.⁴⁵

2.1.3. Рівень університетів

На рівні університетів відповідь австрійського університетського сектору на війну в Україні була багатогранною для підтримки переміщених українських студентів і науковців. Хоча звільнення від плати за навчання для українських студентів відповідно до поправок до Положення про плату за навчання від 10 березня 2022 року не поширюється на університети прикладних наук (Fachhochschulen) і приватні заклади вищої освіти через їхні правові та фінансові рамки, багато з них пропонують власні заходи підтримки та звільняють українських студентів від сплати за навчання.⁴⁶ Хоча університети самі не пропонують стипендії для українських студентів, деякі створили рахунки для пожертв для підтримки переміщених науковців, щоб дозволити їм продовжувати свою академічну роботу в дослідженнях і викладанні.⁴⁷

Хоча це не дуже поширено, існують окремі спеціальні стипендії, спрямовані на українських дослідників, такі як спільна стипендія між дослідницькою програмою "Україна в європейському діалозі" в Інституті гуманітарних наук (IWM Відень) і Дослідницьким центром "Україна в Європі, що змінюється" в Інституті міжнародних студій (IMS) Карлового університету у Празі.⁴⁸ Група біології мітохондрій в Університеті ветеринарної медицини Відня,

⁴³ Institute for Human Sciences (IWM). (n.d.). Applications now open for Documenting Ukraine grants. Дата звернення: 10 березня 2025. <https://www.iwm.at/documenting-ukraine/apply>

⁴⁴ Industriellenvereinigung (n.d.) IV-MINT Stipendien 2025 für High-Potentials aus der Ukraine. Дата звернення: 10 березня 2025. <https://www.iv.at/Die-IV/RS/Preise-und-Stipendien/IV-MINT-Stipendium/IV-MINT-Stipendium-2025-fuer-High-Potentials.de.html>

⁴⁵ Austrian Agency for Education and Internationalisation (OeAD). (n.d.). Information for students and researchers from Ukraine. Дата звернення: 17 березня 2025. <https://studyinaustria.at/en/study/information-for-students-and-researchers-from-ukraine>

⁴⁶ See for example FH JOANNEUM. (n.d.). Ukraine: Information and support. Дата звернення: 28 березня 2025. <https://www.fh-joeanneum.at/en/university/services/international-relations/ukraine-information-and-support/>

⁴⁷ University of Graz. (n.d.). Ukraine-Hilfe und Unterstützung [Допомога та підтримка України]. Дата звернення: 10 березня 2025. <https://ukraine.uni-graz.at/de/>

⁴⁸ Institute for Human Sciences (IWM). (n.d.). IWM-IMS Fellowship. Дата звернення: 10 березня 2025.

<https://www.iwm.at/fellowships/iwm-ims-fellowship>

Promoting Academic Freedom in Ukraine
Project number: 2023-1-AT01-KA220-HED-000164930

Австрія, пропонує одну позицію для українських дослідників-біженців (науковий асистент, магістрант, аспірант або постдок) до 1 року та допомогу з розміщенням.⁴⁹ Більшість закладів вищої освіти, державних і приватних, пропонують безкоштовний доступ до бібліотек і робочих просторів для переміщених українців.⁵⁰

У більшості університетів було створено центри прийому або спеціалізовані служби підтримки. Ці центри надають переміщеним науковцям та студентам допомогу в орієнтуванні в університетському середовищі та функціонують як своєрідний посередник між ними та такими послугами, як юридична допомога та соціальна підтримка. Деякі університети пропонують спеціалізоване психологічне консультування. Інші, як-от університет Граца, також створили гарячі лінії для переміщених науковців та проводять регулярні інформаційні дні, щоб допомогти потенційним студентам з України орієнтуватися в університетському середовищі. Багато університетів також запровадили систему наставництва або підтримки, де австрійські студенти надають індивідуальну підтримку своїм українським колегам. Більшість університетів також пропонують мовну підтримку та інтенсивні мовні курси: деякі виключно для студентів та науковців, інші відкриті для будь-яких переміщених українців або спеціальних груп, як-от літніх людей.⁵¹

У Віденському медичному університеті (MedUni Vienna) існує можливість для студентів старших курсів медицини з українських університетів, які бажають продовжити або завершити навчання, бути зарахованими як студенти «бокового вступу». Українські студенти, чий домашній університет має двосторонню угоду про співпрацю з MedUni Vienna, можуть подати заявку на тимчасове навчання та/або стажування. Мета полягає в тому, щоб будь-які кредити, отримані в MedUni Vienna, згодом були визнані та зараховані для отримання ступеня в їхньому домашньому університеті.⁵²

Центральноєвропейський університет (CEU), приватний університет, розташований у Відні, започаткував «Невидимий університет для України (IUFU)» як спеціалізовану програму сертифікації без отримання ступеня для українських студентів. Програма надає доступ до тематичних онлайн-курсів з гуманітарних та соціальних наук, академічного наставництва, груп з академічного письма англійською мовою та психологічної підтримки. Подати заявку може будь-який студент, який навчався за бакалаврською, магістерською або докторською програмою

⁴⁹ University of Veterinary Medicine Vienna. (n.d.). Mitochondria Biology Group: Position for Ukrainian researchers. Дата звернення: 10 березня 2025. <https://www.vetmeduni.ac.at/en/mitochondria-biology-group/news/position-for-ukrainian-researchers>

⁵⁰ University of Klagenfurt. (n.d.). Support for students from Ukraine. Дата звернення: 10 березня 2025. <https://www.aau.at/en/university/news/support-for-students-from-ukraine/>

⁵¹ See for example FH JOANNEUM. (n.d.). Ukraine: Information and support. Дата звернення: 28 березня 2025. <https://www.fh-joanneum.at/en/university/services/international-relations/ukraine-information-and-support/>

⁵² Vienna Medical University (n.d.). Options for continuing your studies or starting at MedUni Vienna. Дата звернення: 28 березня 2025. <https://www.meduniwien.ac.at/web/en/international-affairs/information-for-students-with-ukrainian-refugee-status/#c82092>

в українському університеті у 2021-22 навчальному році або розпочав навчання в університеті у 2022 році. Участь у програмі є безкоштовною. У 2024 році IUFU залучив понад 540 студентів та розподілив 160 дослідницьких стипендій. Дослідницькі стипендії (до 800 євро за семестр) доступні на конкурсній основі для студентів, які бажають реалізувати спеціальний емпіричний або теоретичний проєкт на додаток до своєї курсової роботи в IUFU. Також проводилися літні та зимові школи. IUFU реалізується у партнерстві з українськими університетами та підтримується міжнародними донорами.⁵³

Австрійська конференція університетів (UNIKO) координує ініціативу MORE в австрійських державних університетах з 2015 року, яка також допомагає українським студентам з часу російського вторгнення. 21 університет у Граці, Інсбруку, Клагенфурті, Леобені, Лінці, Зальцбурзі та Відні пропонують певну кількість курсів для студентів MORE, деякі з яких спеціально адаптовані для переміщених осіб та студентів-біженців, інші є частиною програми на здобуття ступеня. MORE забезпечує академічну орієнтацію, мовне навчання та можливості для інтеграції. Програма допомагає біженцям з університетським навчанням, а також пропонує платформу для переміщених науковців, щоб поділитися своїм досвідом з громадськістю. Окрім академічних занять, програма включає культурні та соціальні заходи, які допомагають студентам-біженцям інтегруватися в нове середовище та відчувати себе як вдома. MORE також виділяє кошти на екстрену допомогу українським студентам, дослідникам та митцям. Це включає пряму підтримку окремих студентів у формі семестрових пакетів MORE (150 євро, які можна використати для транспортних квитків, навчальних матеріалів або подібних витрат) та інституційну підтримку, де університети можуть отримати курсові пакети MORE вартістю 2 500 євро за семестр для фінансування академічних курсів.⁵⁴

Австрійський союз студентів (ÖH) пропонує спеціалізовані гарячі лінії для питань, пов'язаних з війною в Україні. ÖH у співпраці з Erste Bank також підтримує швидке та небюрократичне відкриття банківських рахунків для українських студентів та надання екстреної фінансової допомоги студентам у скрутному фінансовому становищі через свій соціальний фонд.⁵⁵

2.1.4. Висновки

Це дослідження австрійських заходів підтримки переміщених українських науковців виявило кілька цілеспрямованих заходів підтримки та інтеграції, включаючи стипендії, гнучкі умови вступу до університетів та звільнення від плати за навчання (BMBWF & Universities), прискорене

⁵³ Central European University. (n.d.). Invisible University for Ukraine. Дата звернення: 28 березня 2025. <https://www.ceu.edu/article/2022-03-24/ceu-launches-invisible-university-ukraine>

⁵⁴ Österreichische Universitätenkonferenz (n.d.). Was ist MORE? Дата звернення: 10 березня 2025. <https://uniko.ac.at/themen/more/was-ist-more/>

⁵⁵ Austrian National Union of Students (ÖH). (n.d.). Ukraine Info. Дата звернення: 24 березня 2025.

визнання кваліфікацій (ENIC-NARIC Austria), доступ до обраних університетських курсів, культурні заходи, мовну підтримку та академічне наставництво, які можуть бути застосовані й іншими країнами. Крім того, переміщені представники української академічної спільноти були цілеспрямовано інтегровані в дослідницькі проекти (FWF, ÖAW), а австрійські органи фінансування досліджень виділили спеціальні бюджети для залучення переміщених дослідників до поточних проектів (наприклад, кризова підтримка FWF у розмірі 1 млн євро, JESH-Ukraine від ÖAW). Всі ці ініціативи сприяли академічній безперервності та професійній перспективі. Втім,

Багато ініціатив (наприклад, грант Ернста Маха, екстрена підтримка FWF, JESH-Ukraine від ÖAW) є обмеженими в часі та залежать від спеціальних раундів фінансування, що викликає питання щодо сталості та довгострокової кар'єрної інтеграції переміщених науковців після 2026 року. Грант Ернста Маха – Україна, наріжний камінь австрійської підтримки переміщених студентів, досяг повного розподілу. Станом на грудень 2024 року всі доступні місця зайняті, і нові заявки не приймаються. Це створює критичний розрив у підтримці для українських студентів, які зараз відповідають вимогам, включаючи переміщених учнів, які завершили середню освіту (матуру) в Австрії і тепер готові вступити до університету, а також новоприбулих, які прагнуть академічної інтеграції. В результаті ці студенти стикаються з фінансовими бар'єрами для вступу та виключені з головної стипендії країни для українських переміщених осіб. Крім того, хоча переміщені дослідники були інтегровані в поточні та нові проекти, доступною є невелика кількість довгострокових академічних посад або стипендій. Більшість пропозицій є короткостроковими, проектними або не передбачають постійного працевлаштування, що обмежує перспективи постійного переїзду або академічного прогресу в Австрії. Мовні бар'єри все ще залишаються, незважаючи на доступність мовних курсів, оскільки володіння академічною німецькою мовою залишається значною перешкодою, особливо в конкурентних або регульованих навчальних програмах. Деякі критично важливі університетські вступні іспити, такі як MedAT для медичного навчання, пропонуються лише німецькою мовою, що робить їх в значній мірі недоступними для переміщених студентів, які не досягли просунутого рівня мови. Хоча існують гнучкі політики вступу, складна бюрократія та вимоги до документації все ще створюють виклики для студентів та науковців з неповними або відсутніми записами. Крім того, психологічна підтримка доступна в деяких університетах, але послуги психічного здоров'я є непослідовними в різних установах і не завжди спеціалізованими для травматичного досвіду або досвіду переміщення. І нарешті, здається, не існує централізованої системи оцінювання для вимірювання впливу заходів підтримки (наприклад, показники успішності реінтеграції, результати стипендій, утримання науковців). Це перешкоджає здатності Австрії удосконалювати або розширювати найефективніші програми..

2.1.5. Посилання

Austrian Academy of Sciences (ÖAW). (2022, March 21). *JESH-Ukraine: Emergency call for researchers from Ukraine*. <https://www.oeaw.ac.at/en/jesh>

Austrian Agency for Education and Internationalisation (OeAD). (n.d.a). *Information for students and researchers from Ukraine*. Дата звернення: 17 березня 2025.

<https://studynaustria.at/en/study/information-for-students-and-researchers-from-ukraine>

Austrian Agency for Education and Internationalisation (OeAD). (n.d.b). *OeAD in Solidarität mit der Ukraine* [OeAD in solidarity with Ukraine]. Дата звернення: 17 березня 2025. <https://oead.at/de/der-oead/oead-in-solidaritaet-mit-der-ukraine>

Austrian Agency for Education and Internationalisation (OeAD). (n.d.c). *Special scholarships for Ukrainian students*. Дата звернення: 14 березня 2025. <https://oead.at/en/the-oead/information-about-ukraine/sonderstipendien-fuer-ukrainische-studierende>

Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research (BMBWF). (n.d.a). *Tuition fee exemption for Ukrainian students until the end of February 2026*. Дата звернення: 4 березня 2025. <https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/Higher-education-universities/ukraine/tfe.html>

Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research (BMBWF). (n.d.b). *Ukraine – Information on Science and Research*. Дата звернення: 4 березня 2025. <https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/Higher-education-universities/ukraine.html>

Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research (BMBWF). (n.d.c). *Wichtige Fragen und Antworten für Studierende und Forschende* [Important questions and answers for students and researchers]. Дата звернення: 4 березня 2025. <https://www.bmbwf.gv.at/Themen/HS-Uni/Aktuelles/ukraine/FAQ.html>

Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research (BMBWF). (n.d.d). *Tuition fee exemption for Ukrainian students until the end of February 2026*. Дата звернення: 5 березня 2025. <https://www.bmbwf.gv.at/en/Topics/Higher-education-universities/ukraine/tfe.html>

Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research (BMBWF). (n.d.e). *Ukraine: Wichtige Ansprechpartner/innen im Universitäts-, Hochschul- und Forschungsbereich* [Ukraine: Important contacts in the university, higher education, and research sector]. Дата звернення: 5 березня 2025. <https://www.bmbwf.gv.at/Themen/HS-Uni/Aktuelles/ukraine/Anprechpartner.html>

Austrian Federal Ministry of Education, Science and Research (BMBWF). (2022). *Hochschulzugangsempfehlung Ukraine 2022* [University admission recommendation Ukraine 2022]. Дата звернення: 24 березня 2025. <https://www.bmbwf.gv.at/dam/jcr:cf67dace-0279-4ce8-9bc5-c383c5345ee2/Ukraine,%20Zulassung%202022.pdf>

Austrian Integration Fund (ÖIF). (2022). *Integration report 2022*. Vienna: Expert Council for Integration.

Austrian National Union of Students (ÖH). (n.d.). *Ukraine Info*. Дата звернення: 24 березня 2025. <https://www.oeh.ac.at/ukraine>

Austrian Science Fund (FWF). (2022). *Crisis support for researchers from Ukraine*. Дата звернення: 24 березня 2025. <https://www.fwf.ac.at/en/news-and-media-relations/news/detail/nid/20220310>

Austrian Science Fund (FWF). (n.d.). *Krisenunterstützung für Forschende aus der Ukraine* [Crisis support for researchers from Ukraine]. Дата звернення: 10 березня 2025. <https://www.fwf.ac.at/aktuelles/detail/krisenunterstuetzung-fuer-forschende-aus-der-ukraine>

Central European University. (n.d.). *Invisible University for Ukraine*. Дата звернення: 28 березня 2025. <https://www.ceu.edu/article/24-March-2022/ceu-launches-invisible-university-ukraine>

Chala, N., Pichyk, K., Poddenezhnyi, O., & Voropai, O. (2024). Analysing students' mobility at higher education institutions: Case of Ukrainian university during the war. *Journal of Business Economics and Management*, 25(1), 191–210. <https://doi.org/10.3846/jbem.2024.21115>

Council of the European Union. (2001). *Council Directive 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons. Official Journal of the European Communities*, L 212, 12–23.

Council of the European Union. (2022). *Council Implementing Decision (EU) 2022/382 of 4 March 2022. Official Journal of the European Union*, L 71, 1–6.

Dörfler-Bolt, S., & Kaindl, M. (2024). *Ukraine-Vertriebene in Österreich zwei Jahre nach Kriegsbeginn: Folgerhebung zur Situation der Ukraine-Vertriebenen im Alter von 18 bis 55 Jahren. Österreichischer Integrationsfonds*.
https://www.integrationsfonds.at/fileadmin/content/AT/monitor/Studie_Ukraine-Vertriebene.pdf

EMN Austria – European Migration Network. (2023). *Displaced persons from Ukraine – Integration policies in Austria*. Vienna: International Organization for Migration. <https://www.emn.at/wp-content/uploads/2023/12/emn-study-2023-displaced-persons-from-ukraine.pdf>

Eurostat. (2024, March 13). *Temporary protection for persons fleeing Ukraine – monthly statistics*. Statistics Explained. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Temporary_protection_for_persons_fleeing_Ukraine_-_monthly_statistics

Expert Council for Integration. (2022). *Vertriebene aus der Ukraine – Perspektiven in Österreich: Positionspapier* [Displaced persons from Ukraine – Perspectives in Austria: Position paper]. https://www.bundestkanzleramt.gv.at/dam/jcr:83d511ab-896e-41ff-a6c1-71ab196bf50c/expertenrat_positionspapier_vertriebene_ukraine.pdf

FH JOANNEUM. (n.d.). *Ukraine: Information and support*. Дата звернення: 28 March 2025. <https://www.fh-joanneum.at/en/university/services/international-relations/ukraine-information-and-support/>

Gusejnova, D., Dragolea, A., Pető, A., Terteleac, A.-V., Photiadou, A., & Bakos, R. (2024). Rewarding mobility? Towards a realistic European policy agenda for academics at risk. *Comparative Migration Studies*, 12(4). <https://doi.org/10.1186/s40878-024-00362-7>

Institute for Human Sciences (IWM). (n.d.a). *Applications now open for Documenting Ukraine grants*. Дата звернення: 10 березня 2025. <https://www.iwm.at/documenting-ukraine/apply>

Institute for Human Sciences (IWM). (n.d.b). *IWM-IMS Fellowship*. Дата звернення: 10 березня 2025. <https://www.iwm.at/fellowships/iwm-ims-fellowship>

Jaroszewicz, M., Shkoda, T., & Ovchynnikova, O. (2025). Migration trajectories of Ukrainian scholars abroad: Forced academic mobility. *Population, Space and Place*, 31(2), e70011. <https://doi.org/10.1002/psp.70011>

Kontowski, D., & Leitsberger, M. (2018). Hospitable universities and integration of refugees: First responses from Austria and Poland. *European Educational Research Journal*, 17(2), 248–270. <https://doi.org/10.1177/1474904117719593>

Medical University of Vienna. (n.d.). *Information for students with Ukrainian refugee status*. Accessed 10 March 2025. <https://www.meduniwien.ac.at/web/en/studies-further-education/information-for-students-with-ukrainian-refugee-status/>

Public Employment Service Austria (AMS). (2024). *Spezialthema: Arbeitsmarktlage Vertriebene aus der Ukraine – AMS Spezialthema 08/2024*. Vienna: AMS Österreich. https://www.ams.at/content/dam/download/arbeitsmarktdaten/%C3%B6sterreich/berichte-auswertungen/001_uebersicht_aktuell.pdf

Republic of Austria. (1975/2023). *Act Governing the Employment of Foreign Nationals (Ausländerbeschäftigungsgesetz – AuslBG)*, Federal Law Gazette No. 218/1975, as amended by Federal Law Gazette I No. 43/2023.

Republic of Austria. (2016/2022). *Recognition and Assessment Act (Anerkennungs- und Bewertungsgesetz – AuBG)*, Federal Law Gazette I No. 55/2016, as amended by Federal Law Gazette I No. 76/2022.

Republic of Austria. (2017/2022). *Integration Act (Integrationsgesetz)*, Federal Law Gazette I No. 68/2017, as amended by Federal Law Gazette I No. 76/2022.

Republic of Austria. (2019/2022). *Tuition Fee Regulation (Studienbeitragsverordnung)*, Federal Law Gazette II No. 218/2019, as amended by Federal Law Gazette II No. 304/2022.

Republic of Austria. (2022). *Regulation on the Temporary Protection for Displaced Persons from Ukraine (Vertriebenen-Verordnung – VertriebenenVO)*, Federal Law Gazette II No. 92/2022.

Science for Ukraine. (n.d.). *Supporting the Ukrainian academic community*. Дата звернення: 10 березня 2025. <https://scienceforukraine.eu/>

University of Graz. (n.d.). *Ukraine-Hilfe und Unterstützung [Ukraine assistance and support]*. Дата звернення: 10 березня 2025. <https://ukraine.uni-graz.at/de/>

University of Klagenfurt. (n.d.). *Support for students from Ukraine*. Дата звернення: 10 березня 2025. <https://www.aau.at/en/university/news/support-for-students-from-ukraine/>

University of Veterinary Medicine Vienna. (n.d.). *Mitochondria Biology Group: Position for Ukrainian researchers*. Дата звернення: 10 березня 2025. <https://www.vetmeduni.ac.at/en/mitochondria-biology-group/news/position-for-ukrainian-researchers>

2.2. ГРЕЦІЯ

2.2.1. Державний рівень

Після російського вторгнення Греція прийняла меншу кількість переміщених осіб українського походження порівняно з іншими країнами ЄС, такими як Польща, Італія та Австрія. До кінця 2024 року грецька влада надала дозволи на тимчасовий захист 32 572 українцям⁵⁶. Незважаючи на цю відносно невелику кількість, Греція вжила низку заходів для підтримки інтеграції українських біженців у суспільство. Більшість заходів, вжитих грецьким урядом в освіті на національному рівні, включали вивчення мови, розробку посібників українською та російською мовами та численні заходи підтримки з розширення можливостей вчителів, які працюють з українськими студентами⁵⁷.

Інтеграція переміщених осіб в академічній сфері (університетського персоналу, дослідників, студентів) була частиною загальної політики уряду та ЄС, оскільки жодних особливих положень виключно для представників сектору вищої освіти не було передбачено на рівні національної стратегії, за кількома винятками. У секторі вищої освіти заходи з інтеграції українських науковців та студентів були розроблені та впроваджені на мінімальному рівні. Грецькі міністерства освіти та міграції посилили свою співпрацю з українським радником у Греції в зусиллях сприяти виявленню та реєстрації студентів та працівників з України (тих, які перебувають у країні під статусом тимчасового захисту), які бажають продовжити навчання або працювати в Греції⁵⁸. Ця співпраця також включала дослідження можливостей для українських студентів відвідувати курси в грецьких закладах вищої освіти (ЗВО) та сертифікацію отриманих оцінок для надсилання до їхніх українських університетів. Українські студенти також зберігають право відвідувати університетські курси та програми⁵⁹.

Грецьке міністерство освіти, релігійних справ та спорту також вжило додаткових ініціатив для підтримки української академічної спільноти, хоча інтеграція не була частиною цієї мотивації. Зокрема, у тісній співпраці з Міністерством освіти і науки України, Посольством України в Афі-

⁵⁶ Ministry of Migration & Asylum of the Hellenic Republic. (2024). *Report A December 2024: Reception, Asylum & Integration Procedures*. https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2025/01/Report_A_December-2024_International-Protection_NEW.pdf

⁵⁷ ReferNet Greece & Cedefop. (2022). *Greece: Initiatives for the integration of Ukrainian refugees into education and the labour market*. <https://www.cedefop.europa.eu/en/news/greece-initiatives-integration-ukrainian-refugees-education-and-labour-market#group-details>

⁵⁸ Ministry of Education, Religious Affairs and Sport. (2024, April 28). *Press Release: Working meeting of the Deputy Minister of Education Mr. Angelos Syrigos with the Deputy Minister of Migration and Asylum responsible for Integration Ms. Sofia Voultepsi and the Counsellor of Ukraine Ms Anna Tishchenko*. <https://www.minedu.gov.gr/news/51980-28-04-22-synantisi-ergasias-yfypourgoy-paideias-k-aggelou-syrigou-me-tin-yfypourgo-metanastefsis-kai-asylou-armodia-gia-tin-entaksi-ka-sofia-voyltepsi-kai-tin-prokseno-tis-oukranias-ka-anna-tisenko>

⁵⁹ Aggelopoulos, G. (2022, March 3). *About the immediate enrolment of Ukrainian students in our universities*. Avgi. https://www.avgi.gr/politiki/414058_gia-tin-amesi-eggrafi-oykranon-foititon-sta-panepistimia-mas

нах та Національним технічним університетом Афін Міністерство співорганізувало вступні іспити для студентів з України, щоб вони могли вступити до ЗВО у своїй країні.⁶⁰ Ця ініціатива запропонувала необхідну інфраструктуру та робочі місця українським студентам і була частиною подібних вступних іспитів, які проводилися в той самий період в інших європейських країнах для підтримки академічної спільноти України.⁶¹

2.2.2. Рівень університетів

Університети Греції більш активно долучилися до підтримки переміщеної академічної спільноти України порівняно з рівнем національної політики. З початку війни в Україні університети як державного, так і приватного секторів висловили свою опозицію російській агресії та підтримку українському народу або через заяви солідарності^{62 63 64} або збираючи гуманітарну допомогу для українського народу⁶⁵. Крім того, хоча це не було спрямовано на переміщених українських науковців, деякі університети вжили ініціатив для підтримки студентів українського походження, забезпечуючи їм безкоштовне проживання та харчування.⁶⁶

Окрім актів солідарності, грецькі університети продемонстрували активну діяльність у сприянні інтеграції переміщених українських представників академічної спільноти в грецьку екосистему вищої освіти. Оскільки ЗВО в Греції мають інституційну автономію в діяльності, яку вони здійснюють, та в підприємницькому дусі незалежності, підвищеної залученості та передачі знань, це дослідження визначає 5 типів методів, якими грецькі університети сприяли інтеграції переміщених українських дослідників та студентів. Це були: i) Стипендії та гранти, ii) Організація заходів, iii) Навчальні візити та літні школи, iv) Приймання та підтримка.

⁶⁰ Ministry of Education, Religious Affairs and Sport. (2022, August 18). *Press Release: The examinations of Ukrainian students in Greece for admission to the Universities of Ukraine were completed successfully.* <https://www.minedu.gov.gr/news/53047-18-08-22-me-epityxia-oloklirothikan-oi-eksetaseis-ton-oukranon-mathiton-stin-ellada-gia-tin-eisagogi-tous-sta-panepistimia-tis-oukranias>

⁶¹ School of Electrical and Computer Engineering of National Technical University of Athens. (n.d.). *Initiatives for the organization and hosting of entrance exams in Ukrainian refugee students into higher education institutions.* <https://www.ece.ntua.gr/en/article/534>

⁶² Ionian University. (2022, February 28). *Announcement of the Rector's Office of the Ionian University regarding the war in Ukraine.* <https://ionio.gr/gr/news/23518/>

⁶³ National and Kapodistrian University of Athens. (2022, March 1). *Ukraine – Joint Statement.* https://en.uoa.gr/announcements_and_events/view_announcement/ukraine_joint_statement/

⁶⁴ Academy of Athens. (2022, March 3). *Declaration of the Academy of Athens on the invasion of Russia in Ukraine.* <https://www.academyofathens.gr/en/news/declaration-academy-athens-invasion-russia-ukraine>

⁶⁵ Ionian University. (2022, March 15). *Ionian University collects humanitarian aid for Ukraine.* <https://ionio.gr/gr/news/23639/>

⁶⁶ Ionian University. (2022, March 8). *Humanitarian support for undergraduate students of the Ionian University from Ukraine and Russia begins immediately.* <https://ionio.gr/gr/news/23578/>

I) Стипендії та гранти

- Надання стипендій українським науковцям, ймовірно, представляло найпоширенішу практику серед грецьких ЗВО в їхніх зусиллях сприяти інтеграції українців. Установи як державного, так і приватного секторів оголосили про пропозицію стипендій для біженців та переміщених осіб з України, які покривали плату за навчання, витрати на участь в освітніх програмах тощо. Не будучи вичерпним, наступний список включає деякі з запропонованих стипендій для українських представників академічної спільноти, що пропонуються грецькими ЗВО:

- 20 стипендій від Бізнес-коледжу Афін для навчання в галузі бізнесу⁶⁷.
- 20 стипендій від Американського коледжу Греції переміщеним українським студентам для навчання на рівні бакалавра та магістра через Програму для українських студентів, яка також підтримується Посольством США⁶⁸.
- 10 стипендій від кафедри міжнародних та європейських студій Університету Пірея для громадян України для покриття плати за навчання на деяких магістерських програмах кафедри⁶⁹.
- 10 грантів, що покривають плату за навчання, проживання та дорожні витрати для українських студентів, які мають бажання взяти участь у 6-й літній академії журналістики, організованій кафедрою журналістики та медіа Університету Арістотеля в Салоніках⁷⁰.

II) Організація подій

Організація певних заходів була поширеною практикою серед університетів Греції як спосіб підтримки українських представників академічної спільноти. Цілі цих заходів залежать від конкретної ситуації. Наприклад, викладачі Національного та Каподистрійського університетів в Афінах співорганізували серію веб-лекцій для підтримки колег з України через розвиток академі-

⁶⁷ Business College of Athens. (n.d.). *BCA: Scholarships to Ukrainian refugees*. https://www.bca.edu.gr/en/bca-scholarships-to-ukrainian-refugees/?_gl=1*qd7xqy*_ga*MjAzMDk4MTYzNi4xNzM5NTQzMjc*_up*MQ..#kingster-mobile-menu

⁶⁸ Editorial Team. (2023, January 25). *Scholarships for Ukrainian refugees and other displaced students from the U.S. Embassy in Athens and the American College of Greece*. *Kathimerini*. <https://www.kathimerini.gr/pages/announcements/562245883/ypotrofies-gia-oykranouys-prosfyges-kai-alloys-ektopismenoys-foitites-apo-tin-presveia-ton-i-p-a-stin-athina-kai-to-amerikaniko-kollegio-ellados/>

⁶⁹ University of Piraeus, Department of International and European Studies. (2022, May 30). *10 Scholarships for Ukraine from the Department of International and European Studies of University of Piraeus*. <https://www.des.unipi.gr/el/msc-energy-announcementsgr/483-ypotrofies-oukrania-msc-energy-2022>

⁷⁰ ThessNews-DESK. (2022, March 11). *Scholarships to Ukrainian students for the 6th Summer Academy of Journalism by Aristotle University of Thessaloniki*. *RThess*. <https://www.rthess.gr/roi-eidiseon/ypotrofies-se-oukranous-foitites-gia-tin-6i-therini-akadimia-dimosiografias-tou-aph/>

чної співпраці⁷¹. Серія слугувала форумом, де українські дослідники могли проводити онлайн-лекції для широкої аудиторії, щоб продемонструвати свою роботу та встановити зв'язки з дослідниками та стейкхолдерами по всій Європі.

Інші заходи мали на меті координацію та надання рекомендацій і огляду того, як грецькі ЗВО можуть приймати та підтримувати дослідників з України. Одним з таких заходів був вебінар, організований Університетом Арістотеля в Салоніках (AUTH) та грецькою філією «Вчених під загрозою» (Scholars At Risk, SAR), орієнтований на грецьких науковців та університетський персонал як спосіб дослідження та розробки скоординованих і спільних дій з інтеграції переміщених представників української академічної спільноти в грецький сектор вищої освіти⁷². Захід, реалізований в рамках проєкту InSPIREurope, фінансованого Європейським Союзом, також працював як інформаційна сесія для грецьких ЗВО, щоб отримати оновлену інформацію про механізми фінансування ініціатив, пов'язаних з прийманням та підтримкою дослідників з України⁷³. AUTH також активно сприяв просуванню інших ініціатив, фінансованих ЄС, спрямованих на підтримку українських науковців, таких як MSCA4Ukraine. MSCA4Ukraine – це ініціатива, фінансована ЄС в межах програми імені Марії Склодовської-Кюрі, спрямована на підтримку переміщених українських дослідників через фінансування приймаючих установ, які пропонують наставництво. AUTH заохочував грецькі ЗВО брати участь у проєкті, надаючи необхідну підтримку та керівництво в їхніх заявках⁷⁴.

III) Навчальні візити та літні школи

Деякі університети реалізували навчальні візити та літні школи в Греції для українського університетського персоналу та студентів. Такими прикладами були впровадження двох програм навчальних візитів (однієї літньої школи та однієї весняної школи) в City College Europe Campus у Салоніках для груп українських викладачів та студентів з Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (ХНУ)⁷⁵. Ці програми були частиною серії ініціатив, спрямованих на надання підтримки українським науковцям, студентам та університетським лідерам під час триваючої війни⁷⁶.

⁷¹ Communication Hub. (2023). *Ukrainian Scholars in Athens Series of Lectures [7-9 March 2023]*. National and Kapodistrian University of Athens. <https://hub.uoa.gr/en/ukrainian-scholars-in-athens-series-of-lectures/>

⁷² Ionian University. (2022, July 31). *Webinar: Host and support of researchers from Ukraine in Greek HEIs*. <https://ionio.gr/gr/news/24557/>

⁷³ Inspireurope. (2022, August 25). *Webinar in InSPIREurope: Hosting researchers from Ukraine in Greek HEIs*. Aristotle University of Thessaloniki. https://inspireurope.auth.gr/en/hosting_researchers_ukraine

⁷⁴ Aristotle University of Thessaloniki. (2024, June 11). *2nd MSCA4Ukraine Programme – Scholarships for researchers from Ukraine*. <https://tinyurl.com/yw2uajzp>

⁷⁵ University of York. (2023, May 3). *CITY College Europe Campus hosts Spring School for Ukrainian university staff and students*. <https://york.citycollege.eu/frontend/article.php?aid=5757&cid=12&t=CITY-College-Europe-Campus-hosts-Spring-School-for-Ukrainian-university-staff-and-students>

⁷⁶ University of York. (2022, August 30). *CITY College Europe Campus hosts Summer School for Ukrainian university staff and students*. <https://york.citycollege.eu/m/article.php?aid=5507&cid=12&t=CITY-College-Europe-Campus-hosts-Summer-School-for-Ukrainian-university-staff-and-students>

IV) Приймання та підтримка

Деякі дослідники та університетський персонал запропонували приймати українських дослідників у своїх лабораторіях та/або університетських приміщеннях⁷⁷. Такий вид підтримки пропонувався у формі безкоштовного доступу до лабораторних та робочих приміщень⁷⁸, робочих місць та суперкомп'ютерів⁷⁹, фінансування⁸⁰, працевлаштування на неповний робочий день⁸¹, підтримки у пошуку житла^{82 83}.

Грецькі ЗВО також підтримували студентів та дослідників українського походження, навіть якщо вони вже були частиною грецької екосистеми вищої освіти (зараховані на університетську програму, працюють як дослідники тощо). Ця підтримка була у формі стипендій для навчання^{84 85} або грантів для неформальних освітніх заходів⁸⁶. Деякі установи, як Іонійський університет, пропонували житло, їжу, психологічну підтримку⁸⁷ і навіть вакансії поза університетом через співпрацю з місцевими організаціями та компаніями⁸⁸.

⁷⁷ Science for Ukraine. (n.d.). U1554 – Research opportunity in membrane trafficking and transporter function at the University of Athens. Дата звернення: 17 лютого 2025. URL: <https://scienceforukraine.eu/d/U1554>

⁷⁸ Science for Ukraine. (n.d.). U1553 – Research opportunity at the Medical School of the University of Athens. Дата звернення: 17 лютого 2025. URL: <https://scienceforukraine.eu/d/U1553>

⁷⁹ Science for Ukraine. (n.d.). U1552 – Research opportunity in computational drug design and development at the National and Kapodistrian University of Athens. Дата звернення: 17 лютого 2025. URL: <https://scienceforukraine.eu/d/U1552>

⁸⁰ Science for Ukraine. (n.d.). U1549 – Research opportunity in translational biomarkers at the National Hellenic Research Foundation. Дата звернення: 17 лютого 2025. URL: <https://scienceforukraine.eu/d/U1549>

⁸¹ Science for Ukraine. (n.d.). U961 – Research opportunity in data science at Athens University of Economics and Business. Дата звернення: 17 лютого 2025. URL: <https://scienceforukraine.eu/d/U961>

⁸² Science for Ukraine. (n.d.). U849 – Research opportunity in RNA-mediated gene regulation at the Institute of Molecular Biology and Biotechnology. Дата звернення: 17 лютого 2025. URL:

<https://scienceforukraine.eu/d/U849> ⁸³ Science for Ukraine. (n.d.). U850 – Research opportunity in developmental cell biology at the Institute of Molecular Biology and Biotechnology

(IMBB-FORTH). Дата звернення: 17 лютого 2025. URL: <https://scienceforukraine.eu/d/U850>

⁸⁴ Center for Hellenic Studies in Greece. (2023, January 24). Scholarships awarded to students of the Aristotle University of Thessaloniki from Ukraine. <https://el.greece.chs.harvard.edu/news/auth-ukraine-scholarships>

⁸⁵ Special Account for Research Funds of the Aristotle University of Thessaloniki. (2023). Awarding scholarships of excellence to affected Ukrainian students of the Aristotle University of Thessaloniki with funding from outside sources. <https://rc.auth.gr/proskliseis-gia-apasholisi-se-erga/74111horigisi-ypotrofon-aristeias-se-plittomenoys-oykranoyis>

⁸⁶ Center for Hellenic Studies in Greece. (2022, May 19). Collaboration of the Aristotle University of Thessaloniki (AUTH) with Harvard University's Center for Hellenic Studies (CHS) in the context of AUTH's initiative for supporting its Ukrainian students. <https://greece.chs.harvard.edu/news/AUTH-ukrainian-students>

⁸⁷ Ionian University. (2022, March 4). The Ionian University as a “foster parent” of students from Ukraine and Russia. <https://ionio.gr/gr/news/23560/>

⁸⁸ Ionian University. (2022, March 8). Humanitarian support for undergraduate students of the Ionian University from Ukraine and Russia begins immediately. <https://ionio.gr/gr/news/23578/>

2.2.3. Висновки

Загалом, незважаючи на те, що Греція не прийняла велику кількість переміщених осіб з України порівняно з іншими європейськими державами, країна вжила різноманітних заходів як на політичному, так і на університетському рівні для сприяння інтеграції українських науковців. На політичному рівні інтеграція українських представників академічної спільноти була частиною загальної стратегії грецького уряду з підтримки українців, які прибувають до країни. На університетському рівні грецькі ЗВО застосовували численні різні стратегії, такі як надання стипендій, забезпечення приймання та інших видів послуг, організація заходів, навчальних візитів та освітніх програм, а також пошук співпраці з українськими університетами.

2.2.4. Посилання

Communication Hub. (2023). *Ukrainian Scholars in Athens Series of Lectures [7-9 March 2023]*. National and Kapodistrian University of Athens. <https://hub.uoa.gr/en/ukrainian-scholars-in-athens-series-of-lectures/> Editorial Team. (2023).

Scholarships for Ukrainian refugees and other displaced students from the U.S. Embassy in Athens and the American College of Greece. Kathimerini, 25 January 2023. <https://www.kathimerini.gr/pages/announcements/562245883/ypotrofies-gia-oykranoy-s-prosfyges-kai-alloys-ektopismenoy-s-foitites-apo-tin-presveia-ton-i-p-a-stin-athina-kai-to-amerikaniko-kollegio-ellados/> Inspireurope. (2022).

Webinar in InSPIREurope: hosting researchers from Ukraine in Greek HEIs. Aristotle University of Thessaloniki, 25 August 2022. https://inspireurope.auth.gr/en/hosting_researchers_ukraine/ Ionian University. (2022a). *Announcement of the Rector's Office of the Ionian University regarding the war in Ukraine*. Ionian University, 28 February 2022. <https://ionio.gr/gr/news/23518/>

Academy of Athens. (2022, March 3). *Declaration of the Academy of Athens on the invasion of Russia in Ukraine*. <https://www.academyofathens.gr/en/news/declaration-academy-athens-invasion-russia-ukraine>

Aggelopoulos, G. (2022, March 3). About the immediate enrolment of Ukrainian students in our universities. *Avgi*. https://www.avgi.gr/politiki/414058_gia-tin-amesi-eggrafi-oykranon-foititon-stapanepistimia-mas

Aristotle University of Thessaloniki. (2024, June 11). *2nd MSCA4Ukraine Programme – Scholarships for researchers from Ukraine*. <https://tinyurl.com/yw2uajzp>

Business College of Athens. (n.d.). *BCA: Scholarships to Ukrainian refugees*. https://www.bca.edu.gr/en/bca-scholarships-to-ukrainian-refugees/?_gl=1*qd7xqy*_ga*MjAzMDk4MTYzNi4xNzM5NTQzMjc*_up*MQ..#kingster-mobile-menu

Center for Hellenic Studies in Greece. (2022, May 19). *Collaboration of the Aristotle University of Thessaloniki (AUTH) with Harvard University's Center for Hellenic Studies (CHS) in the context of AUTH's initiative for supporting its Ukrainian students*. <https://greece.chs.harvard.edu/news/AUTH-ukrainian-students>

Center for Hellenic Studies in Greece. (2023, January 24). *Scholarships awarded to students of the Aristotle University of Thessaloniki from Ukraine*. <https://el.greece.chs.harvard.edu/news/auth-ukraine-scholarships>

Communication Hub. (2023). *Ukrainian Scholars in Athens Series of Lectures [7-9 March 2023]*. National and Kapodistrian University of Athens. <https://hub.uoa.gr/en/ukrainian-scholars-in-athens-series-of-lectures/>

Editorial Team. (2023, January 25). *Scholarships for Ukrainian refugees and other displaced students from the U.S. Embassy in Athens and the American College of Greece*. *Kathimerini*. <https://www.kathimerini.gr/pages/announcements/562245883/ypotrofies-gia-oykranoy-prosfyges-kai-alloys-ektopismenoy-foitites-apo-tin-presveia-ton-i-p-a-stin-athina-kai-to-amerikaniko-kollegio-ellados/>

Inspireurope. (2022, August 25). *Webinar in InSPIREurope: Hosting researchers from Ukraine in Greek HEIs*. Aristotle University of Thessaloniki. https://inspireurope.auth.gr/en/hosting_researchers_ukraine

Ionian University. (2022, February 28). *Announcement of the Rector's Office of the Ionian University regarding the war in Ukraine*. <https://ionio.gr/gr/news/23518/>

Ionian University. (2022, March 8). *Humanitarian support for undergraduate students of the Ionian University from Ukraine and Russia begins immediately*. <https://ionio.gr/gr/news/23578/>

Ionian University. (2022, March 15). *Ionian University collects humanitarian aid for Ukraine*. <https://ionio.gr/gr/news/23639/>

Ionian University. (2022, March 4). *The Ionian University as a "foster parent" of students from Ukraine and Russia*. <https://ionio.gr/gr/news/23560/>

Ionian University. (2022, July 31). *Webinar: Host and support of researchers from Ukraine in Greek HEIs*. <https://ionio.gr/gr/news/24557/>

Ministry of Education, Religious Affairs and Sport. (2022, August 18). *Press Release: The examinations of Ukrainian students in Greece for admission to the Universities of Ukraine were completed successfully*. <https://www.minedu.gov.gr/news/53047-18-08-22-me-epityxia-oloklirothikan-oieksetaseis-ton-oukranon-mathiton-stin-ellada-gia-tin-eisagogi-tous-sta-panepistimia-tis-oukranias>

Ministry of Education, Religious Affairs and Sport. (2024, April 28). *Press Release: Working meeting of the Deputy Minister of Education Mr. Angelos Syrigos with the Deputy Minister of Migration*

and Asylum responsible for Integration Ms. Sofia Voultepsi and the Counsellor of Ukraine Ms Anna Tishchenko. <https://www.minedu.gov.gr/news/51980-28-04-22-synantisi-ergasias-yfypourgoy-paideias-k-aggelou-syrigou-me-tin-yfypourgou-metanastefsis-kai-asylou-armodia-gia-tin-entaksi-ka-sofia-voyltepsi-kai-tin-prokseno-tis-oukranias-ka-anna-tisenko>

Ministry of Migration & Asylum of the Hellenic Republic. (2024). *Report A December 2024: Reception, Asylum & Integration Procedures*. https://migration.gov.gr/wp-content/uploads/2025/01/Report_A_December-2024_International-Protection_NEW.pdf

National and Kapodistrian University of Athens. (2022, March 1). *Ukraine – Joint Statement*. https://en.uoa.gr/announcements_and_events/view_announcement/ukraine_joint_statement/

ReferNet Greece & Cedefop. (2022). *Greece: Initiatives for the integration of Ukrainian refugees into education and the labour market*. <https://www.cedefop.europa.eu/en/news/greece-initiatives-integration-ukrainian-refugees-education-and-labour-market#group-details>

School of Electrical and Computer Engineering of National Technical University of Athens. (n.d.). *Initiatives for the organization and hosting of entrance exams in Ukrainian refugee students into higher education institutions*. <https://www.ece.ntua.gr/en/article/534>

Science for Ukraine. (n.d.-a). *U1549 - Research opportunity in translational biomarkers at the National Hellenic Research Foundation*. Дата звернення: 17 February, 2025, from <https://scienceforukraine.eu/d/U1549>

Science for Ukraine. (n.d.-b). *U1552 – Research opportunity in computational drug design and development at the National and Kapodistrian University of Athens*. Дата звернення: 17 February, 2025, from <https://scienceforukraine.eu/d/U1552>

Science for Ukraine. (n.d.-c). *U1553 – Research opportunity at the Medical School of the University of Athens*. Дата звернення: 17 лютого, 2025, from <https://scienceforukraine.eu/d/U1553>

Science for Ukraine. (n.d.-d). *U1554 – Research opportunity in membrane trafficking and transporter function at the University of Athens*. Дата звернення: 17 лютого, 2025, from <https://scienceforukraine.eu/d/U1554>

Science for Ukraine. (n.d.-e). *U849 – Research opportunity in RNA-mediated gene regulation at the Institute of Molecular Biology and Biotechnology*. Дата звернення: 17 лютого, 2025, from <https://scienceforukraine.eu/d/U849>

Science for Ukraine. (n.d.-f). *U850 – Research opportunity in developmental cell biology at the Institute of Molecular Biology and Biotechnology (IMBB-FORTH)*. Дата звернення: 17 лютого, 2025, from <https://scienceforukraine.eu/d/U850>

Science for Ukraine. (n.d.-g). *U961 – Research opportunity in data science at Athens University of Economics and Business*. Дата звернення: 17 лютого, 2025, from <https://scienceforukraine.eu/d/U961>

Special Account for Research Funds of the Aristotle University of Thessaloniki. (2023). *Awarding scholarships of excellence to affected Ukrainian students of the Aristotle University of Thessaloniki with funding from outside sources*. <https://rc.auth.gr/proskliseis-gia-apasholisi-se-erga/74111horigisi-ypotrofon-aristeias-se-plittomenoys-oykranoyoys>

ThessNews-DESK. (2022, March 11). Scholarships to Ukrainian students for the 6th Summer Academy of Journalism by Aristotle University of Thessaloniki. *RThess*. <https://www.rthess.gr/roi-eidiseon/ypotrofies-se-oukranous-foitites-gia-tin-6i-therini-akadimia-dimosiografias-tou-apth/>

University of Piraeus, Department of International and European Studies. (2022, May 30). *10 Scholarships for Ukraine from the Department of International and European Studies of University of Piraeus*. <https://www.des.unipi.gr/el/msc-energy-announcementsgr/483-ypotrofies-oukrania-msc-energy-2022>

University of York. (2022, August 30). *CITY College Europe Campus hosts Summer School for Ukrainian university staff and students*. <https://york.citycollege.eu/m/article.php?aid=5507&cid=12&t=CITY-College-Europe-Campus-hosts-Summer-School-for-Ukrainian-university-staff-and-students>

University of York. (2023, May 3). *CITY College Europe Campus hosts Spring School for Ukrainian university staff and students*. <https://york.citycollege.eu/frontend/article.php?aid=5757&cid=12&t=CITY-College-Europe-Campus-hosts-Spring-School-for-Ukrainian-university-staff-and-students>

2.3. ІТАЛІЯ

2.3.1. Вступ

CESIE ETS провела ретельний аналіз реакції італійського уряду та академічних установ у тижні та місяці після повномасштабного вторгнення в Україну.

Для цілей цього дослідження основним джерелом для збору інформації про політики та найкращі практики на державному та регіональному рівнях був вебсайт Міністерства освіти, університетів та досліджень⁸⁹ (надалі – "MUR"). Вебсайт є ключовим джерелом інформації про ініціативи, пов'язані з сектором вищої освіти.

На перший погляд можна було помітити, як швидко була надана інституційна допомога: після публікації офіційного повідомлення, підписаного MUR із закликом до повної підтримки української академічної спільноти⁹⁰, 29 березня 2022 року Міністерство відкрило розділ під назвою Emergenza Ucraina⁹¹ (Надзвичайна ситуація в Україні). Як пояснюється на вступній сторінці, загальний бюджет у розмірі 1 мільйон євро виділено для ініціатив допомоги українським дослідникам, науковцям та студентам для продовження їхньої академічної діяльності, незважаючи на війну.

2.3.2. Державний рівень

Першим інструментом, наданим поряд з економічною підтримкою, було створення спеціальної електронної адреси⁹² (helpforacademics@mur.gov.it) з метою забезпечення платформи, де кожна організація в секторі вищої освіти в Італії могла повідомити про будь-яку ініціативу (стипендії, дослідницькі стипендії, посади запрошених професорів), відкрити їхньою установою для прийому українського академічного персоналу та студентів, чия кар'єра постраждала від російського вторгнення.

Як член Європейського Союзу Італія також приєдналася до ініціативи ERA4Ukraine. У розділі, присвяченому країні⁹³, була надана інформація про житло, пропозиції роботи, визнання дипломів для українських дослідників.

У зусиллях надати набір інформації, що дозволяє українським дослідникам та студентам при

⁸⁹ Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it> (Дата звернення: on 10/03/2025)

⁹⁰ Ministero dell'Università e della Ricerca (27 February 2022). Nota Ministro Università e Ricerca n. 3177 del 27 febbraio. <https://www.mur.gov.it/sites/default/files/2022-03/Nota%20Ministro%20Università%20e%20Ricerca%20n.%203177%20del%2027%20febbraio%202022.pdf>

⁹¹ Ministero dell'Università e della Ricerca (2022, March 29). Emergenza Ucraina. Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina> (Дата звернення: on 10/03/2025)

⁹² ibidem

⁹³ Euraxess (n.d.) ERA4Ukraine – Italy. Euraxess. <https://www.euraxess.it/ukraine> (Дата звернення: on 10/03/2025)

в'їзді до країни, MUR з'єднався з іншими міністерствами та урядовими департаментами. Зокрема, Департамент цивільного захисту, використовуючи інформацію, надану міністерствами, створив буклет під назвою «Інформація для людей з України»⁹⁴. Документ (доступний українською, англійською та італійською мовами) пропонує всебічну допомогу з таких аспектів, як необхідні документи, імміграційні послуги, охорона здоров'я, номери екстрених служб та освіта⁹⁵. Зокрема, у розділі, присвяченому освіті, надаються короткі інструкції щодо того, як записатися до італійських університетів. Також повідомлялися корисні посилання та платформи. Прикладом є платформа University⁹⁶, спеціально задумана як репозиторій, корисний для «Процедур в'їзду, проживання та зарахування міжнародних студентів та відповідного визнання кваліфікацій для курсів вищої освіти в Італії»⁹⁷.

2.3.3. Рівень університетів

Розділ, присвячений «Надзвичайній ситуації в Україні» в MUR, пропонує огляд ініціатив та підтримки, що були надані ЗВО в Італії.⁹⁸ Оскільки форми підтримки інтеграції настільки різноманітні, для цього дослідження було обрано для аналізу 2 установи з кожного з трьох основних регіонів півострова (північного, центрального та південного) (загалом 6 університетів).⁹⁹ Ця вибірка вважається репрезентативною щодо того, як різні установи по всій країні координувалися з MUR та іншими урядовими та регіональними організаціями, особливо протягом першої фази надзвичайної ситуації. Обрані ЗВО були порівняльно досліджені за наявністю наступних ініціатив: центри прийому, стипендії, мовна підтримка, академічне наставництво, співпраця з урядовими органами, неурядовими організаціями та іншими закладами вищої освіти (ЗВО).

1) Центри приймання

Кілька з досліджуваних італійських університетів впровадили ініціативи для забезпечення

⁹⁴ Civil Protection Department (n.d.). Information for people from Ukraine. Civil Protection Department. <https://www.protezionecivile.gov.it/en/pagina-base/information-people-ukraine/> (Дата звернення: 10/03/2025)

⁹⁵ Civil Protection Department (2023, January 16). Information for people from Ukraine. <https://www.protezionecivile.gov.it/static/7e2779cc019790f4dddffddf41edf43e7/opuscolo-eng-16-gennaio-2023.pdf>

⁹⁶ UniversItaly (n.d.). UniversItaly. <https://www.universitaly.it/> (Дата звернення: 10/03/2025)

⁹⁷ UniversItaly (n.d.) Procedures for entry, residency and enrolment of international students and the respective recognition of qualifications for higher education courses in Italy. UniversItaly. <https://www.universitaly.it/studenti-stranieri> (Дата звернення: 10/03/2025)

⁹⁸ Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative. Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziativa> (Дата звернення: 10/03/2025)

⁹⁹ Full list of the institutions sampled: Università degli Studi di Milano, Università degli Studi di Padova, Università degli studi di Pisa, Sapienza Università di Roma, Università degli Studi di Palermo, Università degli Studi della Basilicata.

українських студентів та науковців житлом та основними послугами. Міланський університет¹⁰⁰ надав безкоштовне житло у своїх студентських гуртожитках як для нинішніх студентів, так і для тих, хто прибували з українських університетів. Аналогічно, Пізанський університет¹⁰¹ запропонував безкоштовне проживання в гуртожитках, наданих регіональною організацією з прав на університетську освіту (Tuscany DSU), надаючи пріоритет студентам-біженцям, разом з безкоштовним харчуванням в університетській їдальні. Університет Палермо¹⁰² також виділив безкоштовне житло у своїх студентських гуртожитках українським студентам, забезпечуючи їм місце для проживання. Водночас Університет Базиликата¹⁰³ сприяв інтеграції восьми українських студентів, запропонувавши їм безкоштовне зарахування на курси, разом з харчуванням та житлом, наданими через їхню власну регіональну агенцію з прав на університетську освіту (ARDSU).

II) Стипендії

Для італійських закладів вищої освіти фінансова допомога відіграла вирішальну роль у підтримці українських студентів під час війни. У 2022 році Міланський університет¹⁰⁴ заснував двадцять стипендій, кожна вартістю 6 000 євро для українських студентів, які вже навчалися в університеті або планували вступити в наступному навчальному році. Крім того, він запропонував чотири позиції для науковців із України, які перебувають під загрозою, надавши їм стипендію у розмірі 8 400 євро для мінімального перебування тривалістю три місяці. Падуанський університет¹⁰⁵ виділив до п'ятдесяти стипендій для українських студентів, які вступають на окремі курси в навчальному році 2021/22, при цьому кожен отримувач отримав 3 100 євро та звільнення від плати за навчання. Крім того, він запровадив сімдесят п'ять стипендій для студентів, які вступають на повні програми отримання ступеня в навчальному році 2022/23,

¹⁰⁰ Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi di Milano. Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziativa/universita-degli-studi-di-milano> (Дата звернення: 10/03/2025)

¹⁰¹ Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi di Pisa. Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziativa/iniziativa-di-accoglienza/universita-degli-studi-di-pisa> (Дата звернення: 10/03/2025)

¹⁰² Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi di Palermo. Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziativa/iniziativa-di-accoglienza/universita-degli-studi-di-palermo> (Дата звернення: 10/03/2025)

¹⁰³ Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi della Basilicata. Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziativa/iniziativa-di-accoglienza/universita-degli-studi-della-basilicata> (Дата звернення: 10/03/2025)

¹⁰⁴ Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi di Milano. Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziativa/universita-degli-studi-di-milano> (Дата звернення: 10/03/2025)

¹⁰⁵ Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi di Padova. Ministero

Promoting Academic Freedom in Ukraine
Project number: 2023-1-AT01-KA220-HED-000164930

dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziative/iniziative-di-accoglienza/universita-degli-studi-di-padova> (Data звернення: 10/03/2025)

що покривають плату за навчання та забезпечують річну стипендію у розмірі 6 200 євро. Пізанський університет¹⁰⁶ розподілив тридцять сім одноразових стипендій по 1 500 євро українським студентам, які вступають на окремі курси або програми отримання ступеня, тоді як Палермський університет¹⁰⁷ надав тридцять стипендій по 3 600 євро, що покривають витрати на проживання та навчальні матеріали. Палермо також оголосив плани щодо введення шістнадцяти додаткових стипендій на навчальний рік 2022/23, кожна з яких покриває подібні витрати. На навчальний рік 2023-2024 Римський університет Сап'єнца запустив програму EUkraiT, що пропонує 15 стипендій для студентів, зарахованих до українських закладів вищої освіти¹⁰⁸. Крім того, університет Сап'єнца також виділив кошти для 25 запрошених професорів з українських університетів для дослідницької діяльності протягом 4 місяців у різних дисциплінах, таких як медицина, психологія та інформатика.

III) Мовна підтримка

Визнаючи важливість мовної компетентності в академічній інтеграції, було також докладено зусиль щодо надання лінгвістичної допомоги українським студентам та академічному персоналу. Пізанський університет¹⁰⁹ організував безкоштовні курси італійської мови через свій лінгвістичний центр для полегшення спілкування та навчання для тих, хто нещодавно прибув. Палермський університет¹¹⁰ зробив значні кроки в цьому напрямку, запропонувавши понад 500 годин навчання італійської мови через свою Школу італійської мови для іноземців (ItaStra), охопивши близько сімдесяти українських біженців, які потребують мовної підтримки. Падуанський університет¹¹¹, через програму Erasmus+ та ініціативу «Європейський корпус солідарності» забезпечив можливість для кожної особи в українській освітній системі повноцінно користуватися відкритою версією платформи «Онлайн-підтримка мови», яку веде університет, надаючи лінгвістичну підтримку для різних мов, таких як англійська, французька, німецька, іспанська та італійська.

¹⁰⁶ Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi di Pisa. Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziativa/iniziativa-di-accoglienza/universita-degli-studi-di-pisa> (Дата звернення: on 10/03/2025)

¹⁰⁷ Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi di Palermo. Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziativa/iniziativa-di-accoglienza/universita-degli-studi-di-palermo> (Дата звернення: on 10/03/2025)

¹⁰⁸ Sapienza Università di Roma (n.d.). EUkraiT. Sapienza Università di Roma. <https://www.uniroma1.it/en/pagina/eukrait> (Дата звернення: on 10/03/2025)

¹⁰⁹ Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi di Pisa. Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziativa/iniziativa-di-accoglienza/universita-degli-studi-di-pisa> (Дата звернення: on 10/03/2025)

¹¹⁰ Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi di Palermo. Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziativa/iniziativa-di-accoglienza/universita-degli-studi-di-palermo> (Дата звернення: on 10/03/2025)

¹¹¹ Università degli Studi di Padova (n.d.). Unipd 4 Ukraine. Università degli Studi di Padova. <https://www.unipd.it/unipd-4-ukraine> (Дата звернення: on 10/03/2025)

IV) Академічне наставництво

Італійські університети також забезпечили отримання українськими студентами академічного керівництва та підтримки. Пізанський університет¹¹² створив структуровану систему підтримки, щоб допомогти студентам з українських закладів продовжити навчання без перерв. Він дозволив їм безкоштовно зараховуватися на окремі курси з можливістю пізнішого визнання їхніх кредитів. Для допомоги з академічними переведеннями українських студентів заохочували подавати свої академічні записи, включаючи транскрипти та програми курсів, для оцінювання. Крім того, університет надав персоналізоване академічне консультування, щоб скерувати студентів через процеси зарахування та визнання кредитів.

V) Співпраця з урядовими органами, неурядовими організаціями та іншими закладами вищої освіти

Багато з цих ініціатив було здійснено у співпраці з урядовими агентствами, неурядовими організаціями та міжнародними інституціями. Міланський університет¹¹³ узгодив свої зусилля з національними ініціативами, координованими Конференцією ректорів італійських університетів (CRUI) та мережею RUniPace. Палермський університет¹¹⁴ та Університет Базиликата¹¹⁵ співпрацювали з регіональними та місцевими владами, включаючи Департамент цивільного захисту та місцеві уряди, для полегшення приймання та підтримки українських студентів і дослідників. Крім того, Римський університет Сап'єнці¹¹⁶ тісно співпрацював з урядовими структурами для надання можливостей викладачам, які перебувають під загрозою та постраждали від війни, пропонуючи їм посади з фінансовою підтримкою до 3 000 євро на місяць протягом шести місяців. Більше того, останній також запропонував послуги психологічного консультування членам української академічної спільноти¹¹⁷.

¹¹² Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi di Pisa. Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziativa/iniziativa-di-accoglienza/universita-degli-studi-di-pisa> (Дата звернення: on 10/03/2025)

¹¹³ Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi di Milano. Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziativa/universita-degli-studi-di-milano> (Дата звернення: on 10/03/2025)

¹¹⁴ Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi di Palermo. Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziativa/iniziativa-di-accoglienza/universita-degli-studi-di-palermo> (Дата звернення: on 10/03/2025)

¹¹⁵ Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi della Basilicata. Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziativa/iniziativa-di-accoglienza/universita-degli-studi-della-basilicata> (Дата звернення: on 10/03/2025)

¹¹⁶ Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Sapienza Università di Roma. Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziativa/iniziativa-di-accoglienza/sapienza-universita-di-roma> (Дата звернення: on 10/03/2025)

¹¹⁷ Sapienza Università di Roma (n.d.). Counseling psicologico. Sapienza Università di Roma. Ministero dell'Università e della Ricerca. <https://www.uniroma1.it/it/node/24091> (Дата звернення: on 10/03/2025)

2.2.5. Висновки

Завдяки цим комплексним заходам вдалося продемонструвати скоординовані зусилля італійських закладів вищої освіти та інституцій з півночі до півдня. Виявлені найкращі практики серед досліджуваних університетів показали послідовні зусилля на різних досліджених рівнях та в різних категоріях. Дослідницька робота проілюструвала, які фінансові, академічні та логістичні ресурси виявилися необхідними для того, щоб дозволити українській академічній спільноті продовжувати свою освіту та дослідження, незважаючи на постійний «відтік мізків», спричинений війною.

2.2.6. Посилання

Civil Protection Department (n.d.). Information for people from Ukraine. *Civil Protection Department*. <https://www.protezionecivile.gov.it/en/pagina-base/information-people-ukraine/>

Civil Protection Department (16 January 2023). *Information for people from Ukraine*. <https://www.protezionecivile.gov.it/static/7e2779cc019790f4dddffddf41edf43e7/opuscolo-eng-16-gennaio-2023.pdf>

Euraxess (n.d.) ERA4Ukraine – Italy. *Euraxess*. <https://www.euraxess.it/ukraine>

Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative. *Ministero dell'Università e della Ricerca*. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziative>

Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). *Ministero dell'Università e della Ricerca*. <https://www.mur.gov.it/it>

Ministero dell'Università e della Ricerca (27 February 2022). *Nota Ministro Università e Ricerca n. 3177 del 27 febbraio*. <https://www.mur.gov.it/sites/default/files/2022-03/Nota%20Ministro%20Universit%C3%A0%20e%20Ricerca%20n.%203177%20del%2027%20febbraio%202022.pdf>

Ministero dell'Università e della Ricerca (29 March 2022). Emergenza Ucraina. *Ministero dell'Università e della Ricerca*. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina>

Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Sapienza Università di Roma. *Ministero dell'Università e della Ricerca*. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziative/iniziative-di-accoglienza/sapienza-universita-di-roma>

Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi della Basilicata. *Ministero dell'Università e della Ricerca*. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziative/iniziative-di-accoglienza/universita-degli-studi-della-basilicata>

Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi di Milano. *Ministero dell'Università e della Ricerca*. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziative/iniziative-di-accoglienza/universita-degli-studi-di-milano>

ucraina/iniziative/universita-degli-studi-di-milano

Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi di Padova. *Ministero dell'Università e della Ricerca*. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziative/iniziative-di-accoglienza/universita-degli-studi-di-padova>

Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi di Palermo. *Ministero dell'Università e della Ricerca*. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziative/iniziative-di-accoglienza/universita-degli-studi-di-palermo>

Ministero dell'Università e della Ricerca (n.d.). Iniziative – Università degli Studi di Pisa. *Ministero dell'Università e della Ricerca*. <https://www.mur.gov.it/it/emergenza-ucraina/iniziative/iniziative-di-accoglienza/universita-degli-studi-di-pisa>

Sapienza Università di Roma (n.d.). Counseling psicologico. *Sapienza Università di Roma*. <https://www.uniroma1.it/it/node/24091>

Sapienza Università di Roma (n.d.). EUkraIT. *Sapienza Università di Roma*. <https://www.uniroma1.it/en/pagina/eukrait>

UniversItaly (n.d.). Procedures for entry, residency and enrolment of international students and the respective recognition of qualifications for higher education courses in Italy. *UniversItaly*. <https://www.universitaly.it/studenti-stranieri>

UniversItaly (n.d.). *UniversItaly*. <https://www.universitaly.it/>

Università degli Studi di Padova (n.d.). Unipd 4 Ukraine. *Università degli Studi di Padova*. <https://www.unipd.it/unipd-4-ukraine>

2.4. Польща

2.4.1. Державний рівень

Цей розділ висвітлює ключові стратегії та ініціативи, які успішно сприяли інтеграції переміщених українських науковців, студентів і дослідників до міжнародної наукової спільноти в Польщі. Він надає всебічний огляд координованої відповіді Польщі, наголошуючи на найкращих практиках в інституційній співпраці, академічній мобільності та довгостроковому включенні до глобальних дослідницьких мереж.

Зусилля Польщі були особливо впливовими, про що свідчить значна присутність у країні українських науковців і студентів. У навчальному році 2022/2023 українці становили майже 50% усіх іноземних студентів, при цьому їхня кількість зросла на 12 119 осіб. Вони також склали найбільшу групу іноземних докторантів (18,6%), тоді як українські науковці становили майже 29% усіх міжнародних викладачів у Польщі.¹¹⁸ За оцінками, у травні 2022 року в Польщі перебувало від 3 000 до 6 000 українських науковців, які прибули до країни з початку російського вторгнення в Україну.¹¹⁹ Ці цифри підкреслюють не лише роль Польщі як ключового хабу для переміщених українських науковців, але й ефективність політики країни щодо їхньої інтеграції до системи вищої освіти.

Однією з найбільш впливових ініціатив, що підтримують цю інтеграцію, стала «Мережа координаторів для допомоги українській академічній спільноті», створена 4 березня 2022 року Конференцією ректорів академічних закладів Польщі (CRASP). Об'єднавши 310 університетів та дослідницьких інститутів, ця мережа відіграла вирішальну роль у формуванні політики, яка сприяє безперешкодному залученню українських науковців. Вона підтримує обмін знаннями, організовує координаційні зустрічі та систематично збирає дані про українських студентів, аспірантів та викладачів у Польщі. Завдяки своїм зусиллям мережа допомогла створити структуровану основу для підтримки переміщених науковців та забезпечення їхньої подальшої участі в польських та європейських закладах вищої освіти.

CRASP виділила значні фінансові та логістичні ресурси для підтримки українських науковців та студентів:

- Розміщення в гуртожитках
Польські університети забезпечили житлом 10 000 біженців, переважно матерів з дітьми.
- Гуманітарна допомога
Це включало медичну допомогу, ліки, транспорт, їжу, побутові товари та оплату дитячих садків/ясел.

¹¹⁸ <https://radon.nauka.gov.pl/analizy/cudzoziemcy-na-uczelniach-w-Polsce-2022>

¹¹⁹ <https://naukawpolsce.pl/aktualnosci/news%2C92246%2Cprezes-pan-w-polsce-przebywa-od-3-do-6-tys-ukrainskich-naukowcow.html>

- Підтримка українських студентів та працівників, які вже перебували в Польщі
Допомога була надана 50 000 українських студентів, які вже були в Польщі до війни, а також сприяння у возз'єднанні сімей студентів та співробітників університетів.
- Можливості працевлаштування
CRASP допомогла 600 українським науковцям знайти роботу в польських університетах.
- Набір та довгострокове співробітництво
CRASP у співпраці з польськими університетами підтримала нових українських студентів (6 000 заявників), надавши допомогу у вступі та інтегрувавши їх в академічні програми.
- Зусилля з відновлення та академічний обмін
CRASP працювала з українськими інституціями, щоб забезпечити можливість переміщенням дослідникам продовжувати працювати з потенціалом повернення та внесення вкладу у післявоєнну відбудову України.¹²⁰

Крім того, згідно зі Спеціальним актом Польського парламенту, студенти та аспіранти, які прибули після 24 лютого 2022 року, отримали право на безкоштовне навчання, а академічний персонал скористався спрощеними процедурами отримання дозволів на роботу. Ключовим компонентом відповіді Польщі також стало сприяння академічній мобільності, включаючи організацію вступних іспитів до українських університетів, що проводилися в Польщі. Такі заклади, як Краківський університет АГН, Ягеллонський університет та Гданський технологічний університет, розмістили екзаменаційні центри, що дозволило українським студентам продовжувати освіту, зберігаючи зв'язки зі своїми домашніми закладами.

Кілька інших польських інституцій та організацій відіграли важливу роль у підтримці української академічної спільноти:

- Міністерство освіти і науки (MEiN)
Запустило гарячу лінію та інформаційний чат-бот для біженців, фінансувало стипендіальні програми, координувало вступні іспити для українських абітурієнтів та адаптувало правила для сприяння включенню біженців у польську академічну спільноту.
- Національне агентство академічних обмінів (NAWA)
Керувало стипендіальною програмою «Солідарність з Україною», дозволивши тисячам українських студентів та дослідників продовжити навчання в Польщі, та проводило різні інші програми академічних обмінів.¹²¹

¹²⁰ <https://www.eua.eu/downloads/events/jerzy%20lis.pdf>

¹²¹ <https://www.gov.pl/web/nauka/solidarni-z-ukraina--program-nawa-dla-studentow-i-naukowcow-z-ukrainy>

- Національний науковий центр (NCN)
Надавав гранти та стипендії для молодих українських дослідників і фінансував міжнародне дослідницьке співробітництво, зокрема програму *Dioscuri* у партнерстві з Товариством Макса Планка.¹²²
- Національний центр досліджень і розвитку (NCBR)
Підтримував українських дослідників через працевлаштування в польсько-норвезьких дослідницьких командах та допомагав інтегрувати Україну в європейські мережі R&D&I (дослідження, розробки та інновації).¹²³
- Польська академія наук (PAN)
Створила програму підтримки для українських дослідників, фінансувала довгострокові дослідницькі проекти та забезпечила міжнародне фінансування для підтримання академічного співробітництва.¹²⁴
- Неурядові організації (НУО)
Організації, такі як Освітній фонд “*Perspektywy*” та Фонд розвитку системи освіти, надавали стипендії, підготовчі курси та рекрутингові платформи для українських студентів.¹²⁵

Координовані зусилля Польщі з інтеграції переміщених українських науковців, студентів та дослідників у свою систему вищої освіти пропонують модель інституційної солідарності, яку можна відтворити. Надаючи стипендії, можливості працевлаштування та програми академічної мобільності, Польща створила прецедент проактивної підтримки вчених, які постраждали від конфлікту. Інтеграція української академічної спільноти в польську та ширшу європейську дослідницьку екосистему демонструє, як швидка та структурована відповідь може зменшити ризики втрати знань і забезпечити безперервність наукових досліджень та освіти.

Незважаючи на ці успіхи, підтримання довгострокового академічного залучення потребує постійної відданості та адаптивності. Фінансування досліджень та інституційне співробітництво мають бути розширені, щоб дозволити українським вченим значимо долучатися як до польської, так і до глобальної академічної спільноти. Крім того, розвиток цифрової інфраструктури – такої як платформи дистанційного навчання та мережі спільних досліджень – може допомогти підтримувати зв'язки між українськими науковцями та їхніми домашніми закладами, забезпечуючи доступність їхньої експертизи для післявоєнної відбудови України.

¹²² <https://ncn.gov.pl/en/for-ukraine>

¹²³ <https://www.gov.pl/web/ncbr/nowa-inicjatywa-wsparcia-ukrainskich-naukowcow-scheme-support-for-ukrainian-researchers-under-bilateral-fund-of-applied-research-programme>

¹²⁴ <https://naukawpolsce.pl/aktualnosci/news%2C97366%2Cprezes-pan-powstal-najwiekszy-program-wsparcia-dla-ukrainskich-badaczy-na>

¹²⁵ <https://www.pism.pl/publikacje/polskie-wsparcie-dla-ukrainskiego-srodowiska-akademickiego-po-rosyjskiej-pelnoskalowej-inwazji-na-ukraine>

Програми академічних обмінів та транскордонні партнерства між польськими та українськими інституціями будуть вирішальними для зміцнення стійкості українського академічного сектору. Окрім негайної кризової підтримки, структуроване співробітництво має зосередитися на спільних дослідницьких проектах, програмах подвійних дипломів та обмінах викладачами для зміцнення довгострокових академічних зв'язків між двома країнами. Ці ініціативи не лише зараз підтримують переміщених вчених, але й закладають основу для майбутньої реінтеграції України в глобальний науковий ландшафт.

Водночас залишається важливим вирішення таких викликів, як мовні бар'єри, бюрократичні складнощі та довгострокова кар'єрна стабільність для переміщених науковців. Програми мовної підготовки, адаптовані для науковців та дослідників, спрощені процеси визнання кваліфікацій та довгострокові зобов'язання щодо фінансування забезпечать можливість українським дослідникам та студентам повністю інтегруватися у свої приймаючі заклади, зберігаючи при цьому свої професійні траєкторії.

Нарешті, досвід Польщі підкреслює важливість міжнародного співробітництва у реагуванні на кризи. Підтримка, надана польськими університетами, дослідницькими інституціями та неурядовими організаціями, була важливою у пом'якшенні шкоди, спричиненої війною. Однак стійкість цих зусиль залежить від ширшого європейського та глобального залучення, з посиленням фінансуванням від міжнародних академічних органів, філантропічних організацій та багатосторонніх інституцій.

2.4.2. Рівень університетів

Наступний розділ щодо реакції на переміщення українських представників академічної спільноти зосередиться на зусиллях Університету імені Адама Міцкевича в Познані. Університет імені Адама Міцкевича в Познані був відданий допомозі Україні та українським університетам на багатьох рівнях. Безсумнівно, університет можна вважати лідером серед польських закладів вищої освіти у підтримці академічної свободи в Україні після 24 лютого 2022 року.

Протягом перших місяців війни допомога УАМ була ситуативною та спонтанною. Однак система інституційної підтримки української академічної спільноти була створена та організована послідовно.

Детальна інформація про підтримку УАМ українських біженців, включаючи, зокрема, зміцнення та просування академічної свободи, міститься у «Звіті про участь Університету імені Адама Міцкевича в Познані у допомозі Україні та українцям після 24 лютого 2022 року».

Серед багатьох ініціатив та кращих практик, здійснених академічною спільнотою УАМ протягом першого року повномасштабного російського вторгнення в Україну, слід виокремити наступні:¹²⁶

¹²⁶ https://amu.edu.pl/___data/assets/pdf_file/0031/586912/Raport-Zaangazowanie-UAM-na-rzecz-pomocy-Ukrainie-PL.pdf

I) Вираження солідарності та події

- Кампанія «Солідарність з Україною», розпочата 24 лютого 2022 року, яка включала як численні індивідуальні ініціативи, так і інституційну допомогу, надану університетом, з усією інформацією, доступною на спеціальній вебсторінці;¹²⁷
- Публічна заява академічної спільноти щодо російської агресії проти України 25 лютого 2022 року на знак солідарності;
- Благодійні концерти на підтримку України, включаючи зокрема два випуски концерту «В один голос з вільною Україною».

II) Інституційне співробітництво

- Співпраця з муніципальними установами в допомозі біженцям;
- Створення Координаційної групи УАМ з допомоги Україні.

III) Практична допомога, включаючи надання інформації та фінансову підтримку

- Допомога українським студентам з перекладом їхніх документів;
- Надання психологічної допомоги студентам з України в кризовій ситуації (запропонована Консультаційним центром психологічної підтримки та розвитку УАМ українською та англійською мовами);
- Збір допомоги для України;
- Створення фонду «Допомога сім'ям з України» за розпорядженням ректора Університету імені Адама Міцкевича в Познані;
- Надання правової підтримки юридичним департаментом УАМ для українських студентів, аспірантів, працівників та їхніх сімей, які стали біженцями через війну в Україні, а також членів їхніх сімей;
- Допомога вченим та аспірантам з України в отриманні інформації про дослідницькі позиції шляхом створення двох баз даних про а) дослідницькі стажування в рамках дослідницьких проектів та б) іноземні стипендіальні програми, що пропонуються партнерськими установами УАМ;¹²⁸
- Спеціальні курси польської мови в рамках Відкритого університету УАМ;

¹²⁷ <https://amu.edu.pl/en/solidarity-with-ukraine/the-report-on-the-commitment-of-the-adam-mickiewicz-university,-poznan,-to-support-ukraine-and-ukrainians-after-24-february-2022>; https://amu.edu.pl/dla-mediow/komunikaty-prasowe/uniwersytet-im-adama-mickiewicza-w-poznaniu-dla-ukrainy/_recache

¹²⁸ <https://amu.edu.pl/solidarni/aktualnosci/pomoc-dla-naukowcow-z-ukrainy2>;
<https://amu.edu.pl/solidarni/aktualnosci/tajwansk-stypendia-dla-studentow-i-doktorantow-z-ukrainy>

Український дім у Познані, створений неурядовими організаціями за підтримки Познанської міської ради та УАМ (заклад надає притулок близько 50 людям, переважно матерям з дітьми).¹²⁹

IV) *Приймання*

- Приймання українських та іноземних студентів, які перетнули кордон з Польщею до 24 лютого 2022 року та хотіли продовжити навчання в Університеті імені Адама Міцкевича (42 студенти з України були прийняті до УАМ у рамках програми переведення);¹³⁰

V) *Гранти та стипендії*

- Стипендії для 12 студентів з України в межах гранту від Європейської організації молекулярної біології;
- Створення грантової ініціативи «ID-UB підтримка дослідників з України» в межах програми ID-UB (Ініціатива досконалості), спрямованої на створення можливості проводити дослідження, викладати та сприяти підтриманню або встановленню наукового співробітництва з УАМ, а також заохочення українських дослідників до роботи в університеті;
- Конкурс «Докторські стажування для України»;
- Стипендії доктора Яна Кульчика для українських студентів, які навчаються в УАМ;¹³¹
- «ID-UB Студентські стажування для України» в межах програми ID-UB (Ініціатива досконалості);
- Підтримка Фонду УАМ ініціативи #ScienceForUkraine (спеціальний фонд УАМ для допомоги студентам та дослідникам з України, які бажають продовжити навчання або дослідження в УАМ).

¹²⁹ <https://gloswielpolski.pl/dom-ukrainski-powstal-w-poznaniu-przyjal-blisko-50-uchodzcow-z-ukrainy-- glownie-matki-z-dziecmi/ar/c1-16794527>; <https://poznan.naszemiasto.pl/dom-ukrainski-powstal-w-poznaniu- przyjal-blisko-50/ar/c1-8964995>

¹³⁰ <https://amu.edu.pl/solidarni/aktualnosci/warunki-przeniesienia-przed-24-lutego>

¹³¹ <https://www.onet.pl/informacje/codziennypoznanpl/stypendia-przyznane-nagrodzono-polskich-i-ukrainskich-studentow/7gd2ekf,30bc1058>

VI) *Проекти, ініціативи та співпраця*

- Від січня 2023 року до сьогодні УАМ реалізував 50 значних проектів, що підтримують академічну систему в Україні на користь українських викладачів, аспірантів та студентів. В ініціативах взяли участь 1 348 учасників, а їх загальна вартість склала майже 4 млн злотих.¹³²
- Діяльність УАМ була можливою переважно в межах грантових конкурсів, таких як:

NAWA BPI/UE/2022/4-00: «Співпраця між УАМ та українськими університетами в межах Європейського університетського альянсу», 11 заходів, 356 учасників;

NCBR «УНІВЕРСИТЕТ МАЙБУТНЬОГО II: Інтегрована програма розвитку Університету імені Адама Міцкевича в Познані», № POWR.03.05.00-00-Z303/18', 21 захід, 607 учасників;

NAWA BNI-UE-2023-23: «Співпраця між Університетом імені Адама Міцкевича та українськими університетами в межах Альянсу європейських університетів», 10 заходів, 280 учасників; участь УАМ», 7 заходів, 105 учасників.

- Список ініціатив УАМ, спрямованих на зміцнення академічної системи України у 2023-2025 роках, включає:

1-й Erasmus+ Staff week для України

19-25.02.2023 Міждисциплінарне навчання: як навчатися в міждисциплінарній структурі

26.02-03.04.2023 Культурна спадщина

05-11.03.2023 Історія та держава. Європейська спадщина в публічному дискурсі

12-18.03.2023 Міждисциплінарний семінар «Міждисциплінарні підходи для польсько-української співпраці - досвід EPICUR Alliance в міждисциплінарних освітніх та дослідницьких проектах»

19-25.03.2023 Міжнародна полоністика

26.03-01.04.2023 Презентація Докторської школи точних наук

02-08.04.2023 Міждисциплінарні дослідження в гуманітарних науках

16-22.04.2023 Багатомовність та багатомовна освіта

23-29.04.2023 Участь у проектах та управління ними

12-19.05.2023 Психологія мислення: теорія, практика та застосування

21-27.05.2023 Складне сусідство: поляки та українці в ХХ столітті

21-27.05.2023 Міграція з України в медійному висвітленні - люди, образи, наративи

06.03-28.05.2023 Нові мультидисциплінарні методи в археологічній практиці

04-10.06.2023 Спадщина та ідентичність в Європі

04-10.06.2023 Президентська риторика в Україні

¹³² For details see: Support of Adam Mickiewicz University of Poznan for higher education reform in Ukraine January 2023-February 2025, https://amu.edu.pl/__data/assets/pdf_file/0037/586846/Wsparcie-UAM-dla-reformowania-szkolnictwa-wyzszego-w-Ukrainie_PL.pdf

11-17.06.2023 Наукова комунікація
18-24.06.2023 Освіта для громади
25.06.-01.07.2023 Україна і світ. Кризи, міграції, ідентичності в сучасній культурі
02-08.07.2023 Інспірація та маніпулювання громадською думкою як алгоритми здобуття та утримання політичної влади в Європі (I)
23-29.07.2023 Магнетизм, взаємодія та складність: інноваційні ідеї щодо динаміки спінових хвиль та транспортних властивостей у низьковимірних матеріалах
13-19.08.2023 Сучасні проблеми міського розвитку
27.08-02.09.2023 Навколишнє середовище та цивілізація
03-09.09.2023 Стартапи, трансфер та цифрові дослідження
24-30.09.2023 Фізична культура та спорт у системі вищої освіти
01-07.10.2023 Від Умані до Познані: кордон не перешкода, спільне об'єднує
08-14.10.2023 Культурна та наукова популяризація університету
15-21.10.2023 Адміністративні підрозділи університету
22-28.10.2023 Освітній менеджмент та створення нової освітньої пропозиції
29.10-04.11.2023 Університетська бібліотека та цифрова трансформація
05-11.03.2023 Історія та держава. Європейська спадщина в публічному дискурсі
05-11.11.2023 Соціальна відповідальність університету
12-18.11.2023 Залучення студентів до університетського життя
23-24.11.2023 Дискусія щодо майбутнього українських університетів у Познані
03-09.12.2023 Школа польської мови для студентів з України
16-19.12.2023 Зимової школа з медіації
13.03.2024 Спільний захід щодо європейсько-української університетської співпраці в Європейському парламенті в Страсбурзі (Франція)
09-12.04.2024 Обрані дослідницькі питання в гуманітарних науках
14-20.04.2024 Міждисциплінарна модель досліджень
21-27.04.2024 Сталий розвиток та соціальні інновації
07-10.05.2024 День спорту з нагоди 105-ї річниці
11-21.05.2024 Дослідницька поїздка на Балкани: Греція та Македонія
12-18.05.2024 Інтернаціоналізація та інтернаціоналізація вдома через віртуальний обмін: Створення мотиваційного середовища для спільного міжнародного онлайн-навчання (COIL) I
16-22.06.2024 Інтернаціоналізація та інтернаціоналізація вдома через віртуальний обмін: Створення мотиваційного середовища для спільного міжнародного онлайн-навчання (COIL) II
23-29.06.2024 Разом для майбутнього
30.06-06.07.2024 Інспірація та маніпулювання громадською думкою як алгоритми здобуття та утримання політичної влади в Європі (II)
07-13.07.2024 Інтернаціоналізація та інтернаціоналізація вдома через віртуальний обмін: Створення мотиваційного середовища для спільного міжнародного онлайн-навчання (COIL) III
14-20.07.2024 Інтернаціоналізація та інтернаціоналізація вдома через віртуальний обмін: Створення мотиваційного середовища для спільного міжнародного онлайн-навчання (COIL) IV
21-25.07.2024 Семінар «Вільні мистецтва»
14-18.11.2024 Вступ до переговорів та управління процесами

06-09.02.2025 Навчальний візит представників університетських рад з України¹³³

Список українських університетів, з якими співпрацює та які підтримує АМУ після 24 лютого 2022 року, включає 50 закладів:

- 1) Бердянський державний педагогічний університет
- 2) Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
- 3) Вінницький національний аграрний університет
- 4) Вінницький національний технічний університет
- 5) Волинський національний університет імені Лесі Українки
- 6) Державний університет «Житомирська політехніка»
- 7) Дніпровський державний технічний університет
- 8) Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
- 9) Донбаський державний педагогічний університет
- 10) Донецький національний університет імені Василя Стуса
- 11) ДПТНЗ «Дніпровський центр професійно-технічної освіти туристичного сервісу»
- 12) Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
- 13) Житомирський державний університет імені Івана Франка
- 14) Запорізький національний університет
- 15) Ізмаїльський державний гуманітарний університет
- 16) Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
- 17) Київський національний лінгвістичний університет Київський національний університет імені Тараса Шевченка
- 18) Київський столичний університет імені Бориса Грінченка
- 19) Криворізький державний педагогічний університет
- 20) Львівський національний університет імені Івана Франка
- 21) Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
- 22) Національна академія внутрішніх справ
- 23) Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»
- 24) Національний університет «Києво-Могилянська академія»
- 25) Національний університет «Львівська політехніка»
- 26) Національний університет «Одеська політехніка»
- 27) Національний університет «Острозька академія»
- 28) Національний університет «Чернігівська політехніка»
- 29) Національний університет біоресурсів і природокористування України

¹³³ https://amu.edu.pl/_data/assets/pdf_file/0037/586846/Wsparcie-UAM-dla-reformowania-szkolnictwa-wyszego-w-Ukrainie_PL.pdf

- 30) Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
- 31) Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова
- 32) Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського
- 33) Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
- 34) Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
- 35) Сумський державний університет
- 36) Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка
- 37) Українська академія друкарства
- 38) Український католицький університет
- 39) Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
- 40) Університет Григорія Сковороди в Переяславі
- 41) Університет імені Альфреда Нобеля
- 42) Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
- 43) Харківський національний університет внутрішніх справ
- 44) Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
- 45) Херсонський державний університет
- 46) Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
- 47) Хмельницький національний університет
- 48) Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
- 49) Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
- 50) Чорноморський державний університет імені Петра Могили¹³⁴

2.4.3. Посилання

Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy. (2022). *Cudzoziemcy na uczelniach w Polsce 2022*. <https://radon.nauka.gov.pl/analizy/cudzoziemcy-na-uczelniach-w-Polsce-2022>

Polska Agencja Prasowa. (22 March 2022). Prezes PAN: W Polsce przebywa od 3 do 6 tys. Ukraińskich naukowców. *Nauka w Polsce*. <https://naukawpolsce.pl/aktualnosci/news%2C92246%2Cprezes-pan-w-polsce-przebywa-od-3-do-6-tys-ukrainskich-naukowcow.html>

¹³⁴ https://amu.edu.pl/_data/assets/pdf_file/0037/586846/Wsparcie-UAM-dla-reformowania-szkolnictwa-wyzszego-w-Ukrainie_PL.pdf

Lis, J. (2022). *Solidarity with Ukraine – Actions of Polish Universities*. European University Association. <https://www.eua.eu/downloads/events/jerzy%20lis.pdf>

Ministerstwo Edukacji i Nauki. (2022). *Solidarni z Ukrainą – program NAWA dla studentów i naukowców z Ukrainy*. <https://www.gov.pl/web/nauka/solidarni-z-ukraina--program-nawa-dla-studentow-i-naukowcow-z-ukrainy>

NCN for Ukraine. <https://ncn.gov.pl/en/for-ukraine>

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. (2022). *Nowa inicjatywa wsparcia ukraińskich naukowców – Scheme: Support for Ukrainian Researchers under Bilateral Fund of Applied Research Programme*.

<https://www.gov.pl/web/ncbr/nowa-inicjatywa-wsparcia-ukrainskich-naukowcow-scheme-support-for-ukrainian-researchers-under-bilateral-fund-of-applied-research-programme>

Prezes PAN: powstał największy program wsparcia dla ukraińskich badaczy na świecie. (2023). <https://naukawpolsce.pl/aktualnosci/news%2C97366%2Cprezes-pan-powstal-najwiekszy-program-wsparcia-dla-ukrainskich-badaczy-na>

Polskie wsparcie dla ukraińskiego środowiska akademickiego po rosyjskiej pełnoskalowej inwazji na Ukrainę. (2025). <https://www.pism.pl/publikacje/polskie-wsparcie-dla-ukrainskiego-srodowiska-akademickiego-po-rosyjskiej-pelnoskalowej-inwazji-na-ukraine>

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. *Zaangażowanie Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza na rzecz pomocy Ukrainie i Ukraińcom po 24 lutego 2022* (2025). https://amu.edu.pl/_data/assets/pdf_file/0031/586912/Raport-Zaangazowanie-UAM-na-rzecz-pomocy-Ukrainie-PL.pdf

The report on The Commitment of the Adam Mickiewicz University, Poznan, to support Ukraine and Ukrainians after 24 February 2022. <https://amu.edu.pl/en/solidarity-with-ukraine/the-report-on-the-commitment-of-the-adam-mickiewicz-university,-poznan,-to-support-ukraine-and-ukrainians-after-24-february-2022>.

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu – dla Ukrainy (2025). https://amu.edu.pl/dla-mediow/komunikaty-prasowe/universytet-im.-adama-mickiewicza-w-poznaniu-dla-ukrainy/_recache

Pomoc dla naukowców z Ukrainy. (2022). <https://amu.edu.pl/solidarni/aktualnosci/pomoc-dla-naukowcow-z-ukrainy2>;

Tajwańskie stypendia dla studentów i doktorantów z Ukrainy. (2022). <https://amu.edu.pl/solidarni/aktualnosci/tajwanske-stypendia-dla-studentow-i-doktorantow-z-ukrainy>

"Dom Ukraiński" powstał w Poznaniu. Przyjął blisko 50 uchodźców z Ukrainy, głównie matki z dziećmi (2022). <https://gloswielpolski.pl/dom-ukrainski-powstal-w-poznaniu-przyjal-blisko-50-uchodzcow-z-ukrainy--glownie-matki-z-dziecmi/ar/c1-16794527>

Stypendia przyznane! Nagrodzono polskich i ukraińskich studentów. (2022). <https://www.onet.pl/informacje/codziennypoznanpl/stypendia-przyznane-nagrodzono-polskich-i-ukrainskich-studentow/7gd2ekf,30bc1058>

Wsparcie Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu dla reformowania szkolnictwa wyższego w Ukrainie styczeń 2023 – luty 2025.
https://amu.edu.pl/_data/assets/pdf_file/0037/586846/Wsparcie-UAM-dla-reformowania-szkolnictwa-wyzzszego-w-Ukrainie_PL.pdf

3. ВИСНОВКИ

Російське вторгнення в Україну та війна, що триває, продовжують мати глибоко руйнівні наслідки для вищої освіти,¹³⁵ що проявляється, зокрема, у втраті людського капіталу. Відтік висококваліфікованих науковців та студентів ставить наукову сферу у складне становище. Відновлення цього капіталу може зайняти десятиліття і може потребувати значних зовнішніх інвестицій у розвиток наукових талантів та створення умов для їхнього повернення і реінтеграції до наукової спільноти. Відновлення наукового потенціалу України потребує комплексних заходів, спрямованих на мінімізацію негативних наслідків війни, підтримку науковців, які залишилися в країні, заохочення повернення тих, хто емігрував, та розвиток можливостей для віддаленої роботи. Міжнародне співробітництво відіграє ключову роль у цьому процесі, допомагаючи зберегти науковий потенціал та прискорити відновлення наукового сектору після війни.

Австрія, Греція, Польща та Італія продемонстрували академічну солідарність та швидку мобілізацію ресурсів і інституційної підтримки. Очевидною є чітка багаторівнева координація між урядовими агенціями, університетами та неурядовими організаціями. Ключові відмінності виникають у масштабі та формалізації систем підтримки. Австрія та Польща розробили більш комплексні системи, тоді як Греція більше покладалася на інституційну автономію та цільові ініціативи. Польща ефективно використала свою велику українську студентську спільноту та вже наявні механізми інтеграції. Мовна підготовка в країнах-реципієнтах відіграє вирішальну роль, підкреслюючи важливість мовної інтеграції. Найбільш ефективні урядові втручання поєднують чіткі правові рамки, механізми фінансування та спрощені адміністративні процедури. Успішні приклади підкреслюють, що безперешкодна інтеграція потребує не лише дозволу на в'їзд до країни, але й цільових дій для задоволення специфічних потреб академічної спільноти. Проте аналіз також виявляє стійкі виклики, особливо щодо довгострокового фінансування. Це вказує на необхідність перехідних механізмів від екстрених заходів до сталої інтеграційної політики, щоб уникнути труднощів після закінчення тимчасових заходів. Важливо визнати, що умови ринку праці для академічних посад у європейських країнах характеризуються обмеженою кількістю вакансій та інтенсивною конкуренцією, що створює об'єктивні виклики для інтеграції новоприбулих науковців, особливо тих, хто має адаптуватися до нових обставин і може потребувати проходження додаткових процедур підтвердження кваліфікацій.

Аналіз інтеграційних практик у чотирьох досліджуваних країнах ЄС – Австрії, Греції, Італії та Польщі – висвітлює значні досягнення у розробці та впровадженні механізмів підтримки перемі-

¹³⁵ Free to Think. Report of the Scholars at Risk Academic Freedom Monitoring Project (2024) <https://www.scholarsatrisk.org/resources/free-to-think-2024/#section1>
Ganguli, I., & Waldinger, F. (2023b, August 22). The impact of the war in Ukraine on science and Universities. CEPR. <https://cepr.org/voxeu/columns/impact-war-ukraine-science-and-universities>. Ganguli, I., & Waldinger, F. (2023, July 17). War and science in Ukraine. NBER. URL: <https://www.nber.org/papers/w31449>.

шених українських науковців. Незважаючи на різні підходи та національні контексти, існують спільні стратегії, які заслуговують особливої уваги як успішні, та потенційні моделі для наслідування іншими країнами. Однак, незважаючи на позитивні зусилля, що були докладені, виклики для повноцінної та стійкої інтеграції переміщених представників української академічної спільноти залишаються.

Емпірична оцінка позитивного чи негативного впливу конкретних заходів виходить за межі цього картування. Як було зазначено, метою цього картування є надання зацікавленому читачеві огляду зусиль, підходів та конкретних ініціатив, які були прийняті державами-членами ЄС та їхніми ЗВО, представленими в консорціумі. Проте, незважаючи на необхідність подальшого вивчення їхнього ефективного впливу, наше кабінетне дослідження дозволяє зробити певні припущення щодо позитивних ефектів заходу та певних викликів, що залишаються. Крім того, можна надати певні рекомендації.

3.1. ПОЗИТИВНІ ПРИКЛАДИ

Багаторівневі системи підтримки, що діють одночасно на кількох рівнях, від національної політики до інституційного впровадження

Австрія продемонструвала координований підхід між Федеральним міністерством освіти, науки та досліджень (BMBWF), Австрійським агентством освіти та інтернаціоналізації (OeAD), яке сприяє інклюзивній, справедливій та високоякісній освіті від імені міністерства, та університетами, створивши комплексну систему підтримки.

Польща показала сильну координацію між міністерствами, Конференцією ректорів академічних закладів Польщі (KRASP) та окремими навчальними закладами.

Італія залучила Міністерство освіти, університетів та досліджень (MUR), інші міністерства, урядові департаменти, включаючи Департамент цивільного захисту, та університети для надання скоординованої підтримки.

Греція інтегрувала підтримку переміщених науковців у загальну урядову стратегію щодо України.

Механізми фінансової підтримки

Пряма фінансова підтримка через різні гранти, стипендії, звільнення від плати за навчання та розміщення в гуртожитках виявилася критично важливим втручанням в усіх чотирьох країнах.

Заходи з інтеграції представників академічної спільноти

Країни розробили різноманітні підходи до академічної інтеграції, включаючи гнучкі політики приймання, скасування вимог щодо певних типів документації, адаптацію процедур вступу, прискорені процеси оцінки документів, структуроване академічне наставництво та дослідницьку інтеграцію шляхом включення українських дослідників у поточні проекти.

Мовна та культурна підтримка

Мовні бар'єри є значними перешкодами та центром уваги в процесі інтеграції. Країни пропонували спеціалізовані мовні курси, включаючи ті, що надавалися університетами, інтеграційні курси та елементи мовної підтримки в рамках загальних пакетів допомоги.

3.2. ВИКЛИКИ ДЛЯ ІНТЕГРАЦІЇ ПЕРЕМІЩЕНИХ ПРЕДСТАВНИКІВ АКАДЕМІЧНОЇ СПІЛЬНОТИ

Проте, незважаючи на докладені зусилля, можна виявити певні виклики для успішної та стійкої інтеграції переміщених представників української академічної спільноти.

Фрагментарність університетської підтримки

Спостерігається непослідовна участь різних типів закладів вищої освіти в ініціативах підтримки, з різними підходами в регіонах та відсутністю єдиної стратегії серед закладів.

Тимчасове та проектне фінансування

Хоча фінансування надавалося через гранти тощо, багато ініціатив обмежені за тривалістю та залежать від конкретних фінансових зобов'язань. Це породжує питання сталості та занепокоєння щодо довгострокової кар'єрної інтеграції, особливо для періоду після 2026 року, коли закінчиться дія Директиви про тимчасовий захист і статус переміщених представників української академічної спільноти буде переглянуто. Однак, як було зазначено, хоча існує потреба забезпечити перехід від екстреної підтримки до стійких та довгострокових кар'єр, цей перехід має розглядатися разом із загальною проблемою недофінансування академічної сфери та загальної нестачі постійних академічних посад чи стипендій.

Мовні та бюрократичні бар'єри

Мовні та бюрократичні бар'єри продовжують становити основний виклик. Професійне володіння академічною мовою країни-реципієнта є серйозною перешкодою, а деякі вступні іспити до університетів часто пропонуються лише офіційною мовою.

Недостатня психологічна підтримка

Хоча переміщені представники академічної спільноти регулярно страждають від травм, пов'язаних із війною або досвідом переміщення, психологічна підтримка є непослідовною в різних установах, а існуючі служби психічного здоров'я не завжди спеціалізуються на роботі з травмами або досвідом переміщення.

Відсутність механізмів моніторингу та оцінювання

Відсутність централізованої системи для оцінювання впливу заходів підтримки ускладнює покращення або розширення найефективніших програм. Ресурси слід використовувати для оцінювання довгострокового впливу ініціатив інтеграції також з перспективи держав та закладів вищої освіти, щоб зробити інтеграцію переміщених представників академічної спільноти взаємовигідною.

3.3. РЕКОМЕНДАЦІЇ

На основі виявлених досягнень та викликів у інтеграції українських науковців до академічного середовища європейських країн пропонується низка рекомендацій для посилення існуючих механізмів підтримки та розробки нових ініціатив. Ці рекомендації адресовані широкому колу зацікавлених сторін – від українських до європейських (ЗВО) інституцій та національних урядів до європейських фондів та міжнародних організацій – і спрямовані на забезпечення більш ефективної та сталої підтримки наукового потенціалу України в умовах війни.

Спираючись на міжнародний досвід підтримки переміщених академічних спільнот під час збройних конфліктів, пропонуються наступні рекомендації.

Структурована дистанційна інтеграція до дослідницьких систем

- Впровадити формалізовані програми віртуальної мобільності з чітко визначеними критеріями участі, механізмами фінансування та обліком навантаження.
- Створити спеціалізовані цифрові платформи для спільних досліджень.
- Запровадити систему подвійної афіліації для дослідників, що дозволить науковцям підтримувати зв'язки з українськими установами під час роботи над європейськими проектами.
- Розробити механізми інтеграції українських дослідницьких установ до європейських консорціумів з розподіленим фінансуванням.

Інституціоналізація гібридної зайнятості для дослідників

- Встановити правову базу для транскордонної наукової діяльності, що регулює інтелектуальну власність, розподіл навантаження та соціальне забезпечення.
- Запровадити контракти з гнучкими умовами мобільності, які дозволяють тимчасове переміщення між українськими та європейськими установами без втрати основного місця роботи.
- Легалізувати подвійну зайнятість для українських науковців під час воєнного стану з відповідними податковими механізмами (на основі моделі тимчасового захисту ЄС).
- Інтегрувати до європейських систем визнання наукових кваліфікацій.

Трансформація тимчасових ініціатив у сталі партнерства

- Інституціоналізувати академічні партнерства через довгострокові міжуніверситетські угоди з визначеними кількісними показниками обміну.
- Створити спільні дослідницькі центри зі змішаним фінансуванням та ротаційним керівництвом.

<https://www.freeac.eu/>

Promoting Academic Freedom in Ukraine

Project number: 2023-1-AT01-KA220-HED-000164930

